

Archeologienota

Roosdaal – Ninoofsesteenweg 95-97

Alice-Jan Hellinx, Natasja Reyms en David Vanhee

Bornem
2020

Colofon

Rapporten van het archeologisch onderzoeksbureau All-Archeo bvba

Erkend archeoloog: All-Archeo bvba, OE/ERK/Archeoloog/2015/00018

Auteurs: Alice-Jan Hellinx, Natasja Reyns en David Vanhee

All-Archeo bvba
Woestijnstraat 45
2880 BORNEM

Wettelijk depot nummer
D/2020/12.807/72

© All-Archeo bvba

Alle rechten voorbehouden. Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd en/of openbaar gemaakt worden door middel van druk, fotokopie, microfilm of op welke wijze dan ook, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de opdrachtgever.

All-Archeo bvba aanvaardt geen aansprakelijkheid voor eventuele schade voortvloeiend uit de toepassing van de adviezen of het gebruik van de resultaten van dit onderzoek.

Inhoudsopgave

1	Inleiding	4
2	Verslag resultaten bureauonderzoek	5
2.1	Administratieve gegevens	5
2.2	Archeologische voorkennis	7
2.3	Onderzoeksopdracht	7
2.3.1	Vraagstelling en randvoorwaarden	7
2.3.2	Beschrijving geplande werken	8
2.3.3	Werkwijze	16
2.4	Assessmentrapport	16
2.4.1	Landschappelijke ligging van het onderzochte gebied	16
2.4.2	Historische beschrijving van het onderzochte gebied	23
2.4.3	Het onderzochte gebied in zijn archeologisch kader	29
2.4.4	Interpretatie van het onderzochte gebied en synthese	32
2.4.5	Afweging noodzaak verder vooronderzoek	34
3	Samenvatting	35
4	Bibliografie	36
4.1	Publicaties	36
4.2	Websites	36
5	Bijlagen	37
5.1	Archeologische periodes	37

1 Inleiding

Deze archeologienota werd opgemaakt naar aanleiding van de aanvraag van een omgevingsvergunning waarbij de totale oppervlakte van de ingreep in de bodem 1000 m² of meer beslaat, de totale oppervlakte van de kadastrale percelen waarop de vergunning betrekking heeft 3000 m² of meer bedraagt en waarbij de percelen helemaal buiten de archeologische zones liggen, opgenomen in de vastgestelde inventaris van archeologische zones,¹ zoals bepaald in artikel 5.4.1 van het Onroerenderfgoeddecreet van 12 juli 2013. Het onderzoeksgebied valt niet binnen een beschermde archeologische site, noch binnen een gebied waar geen archeologisch erfgoed te verwachten valt.²

Alle coördinaten die weergegeven worden, zijn uitgedrukt in Lambert 72, tenzij anders vermeld.

De uitvoering van vooronderzoek zonder ingreep in de bodem gaat steeds de uitvoering van vooronderzoek met ingreep in de bodem vooraf. Het doel van een archeologisch vooronderzoek wordt immers met een minimum aan destructie van het archeologisch erfgoed bereikt.

---

¹ <https://geo.onroenderfgoed.be>

² <https://geo.onroenderfgoed.be>

2 Verslag resultaten bureauonderzoek

Het doel van de archeologische bureaustudie is de aanwezigheid, aard en bewaringsomstandigheden van de archeologische monumenten te kunnen inschatten, de landschappelijke opbouw van het gebied te kennen, om de impact van de werken op het aanwezige archeologische erfgoed in te schatten en daaruit concrete aanbevelingen te formuleren voor de verdere prospectiestrategie.

2.1 Administratieve gegevens

Projectcode: 2020C436

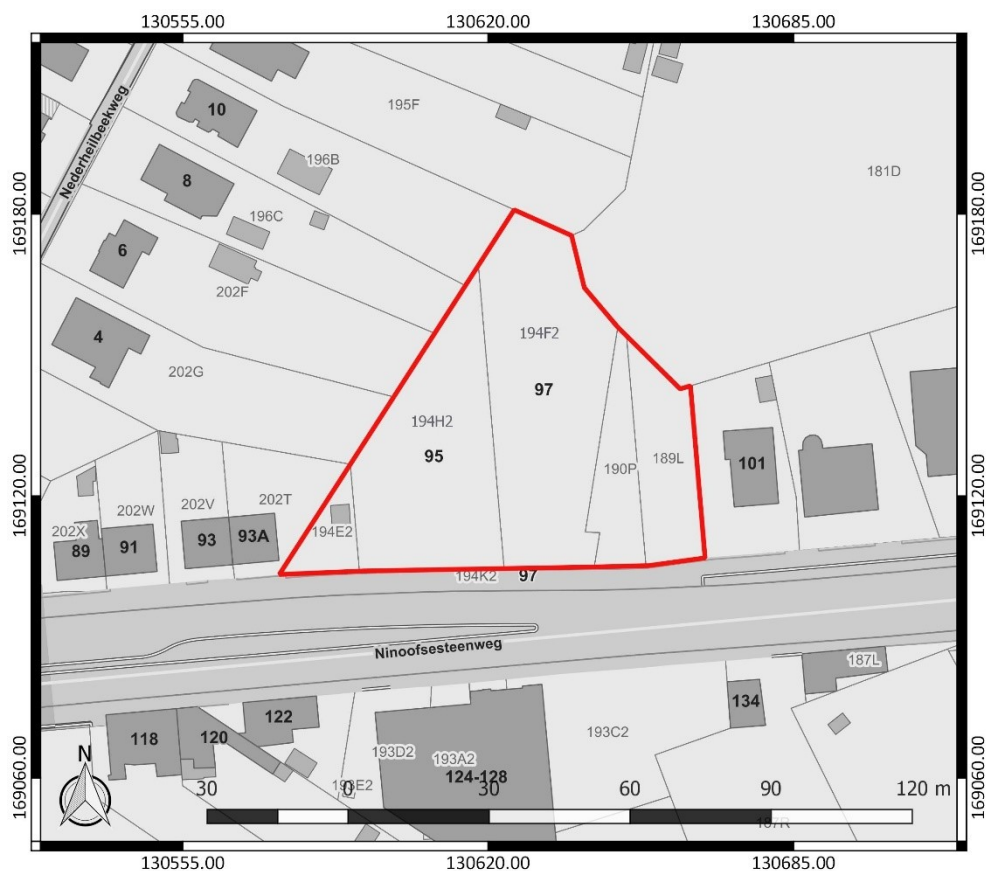
Erkend archeoloog: All-Archeo bvba, OE/ERK/Archeoloog/2015/00018

Locatie (provincie, gemeente, deelgemeente, adres, toponiem): Vlaams-Brabant, Roosdaal, Roosdaal, Ninoofsesteenweg, Rozendaal

Bounding box x/y Lambert 72 coördinaten:

- 130576, 169103
- 130626, 169181
- 130663, 169143
- 130666, 169107

Kadastraal plan:

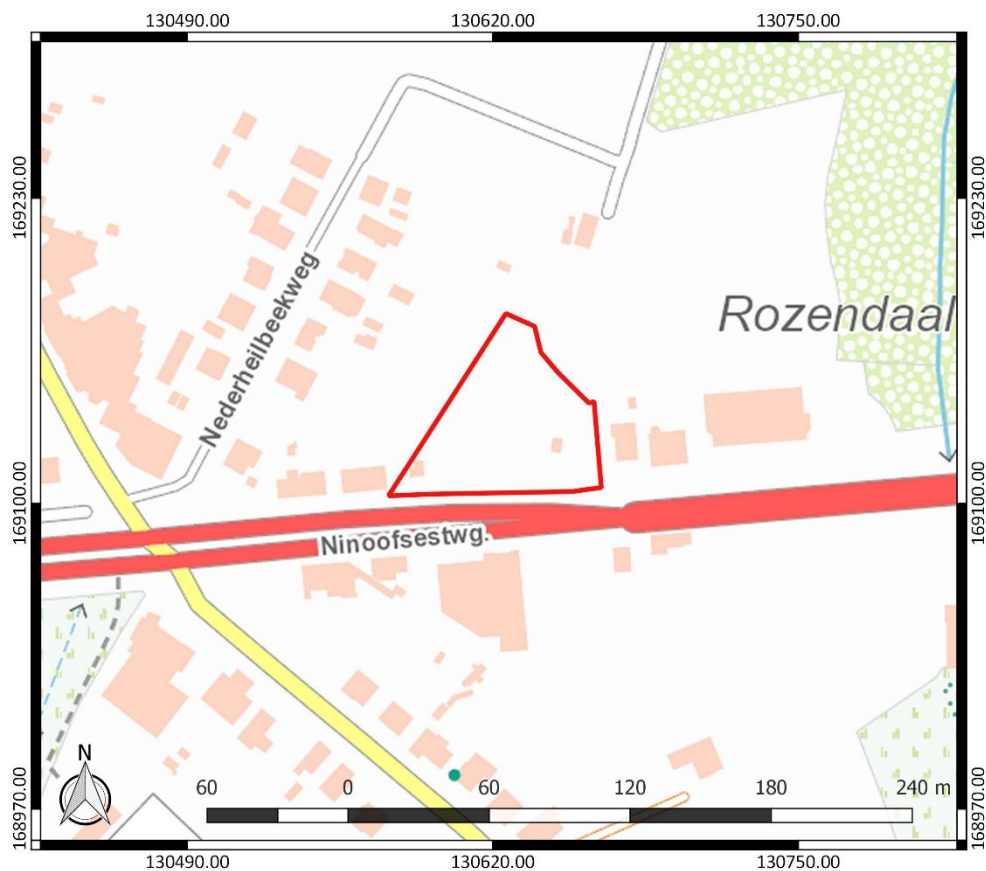

Figuur 1: Kadastraal plan met aanduiding van het onderzoeksgebied in rood (www.geopunt.be)

Kadastrale percelen: Roosdaal, Afdeling 1, Sectie D, nummers 189I, 190p, 194e2, 194f2, 194h2

Oppervlakte onderzoeksgebied: ca. 4088 m²

Topografische kaart:

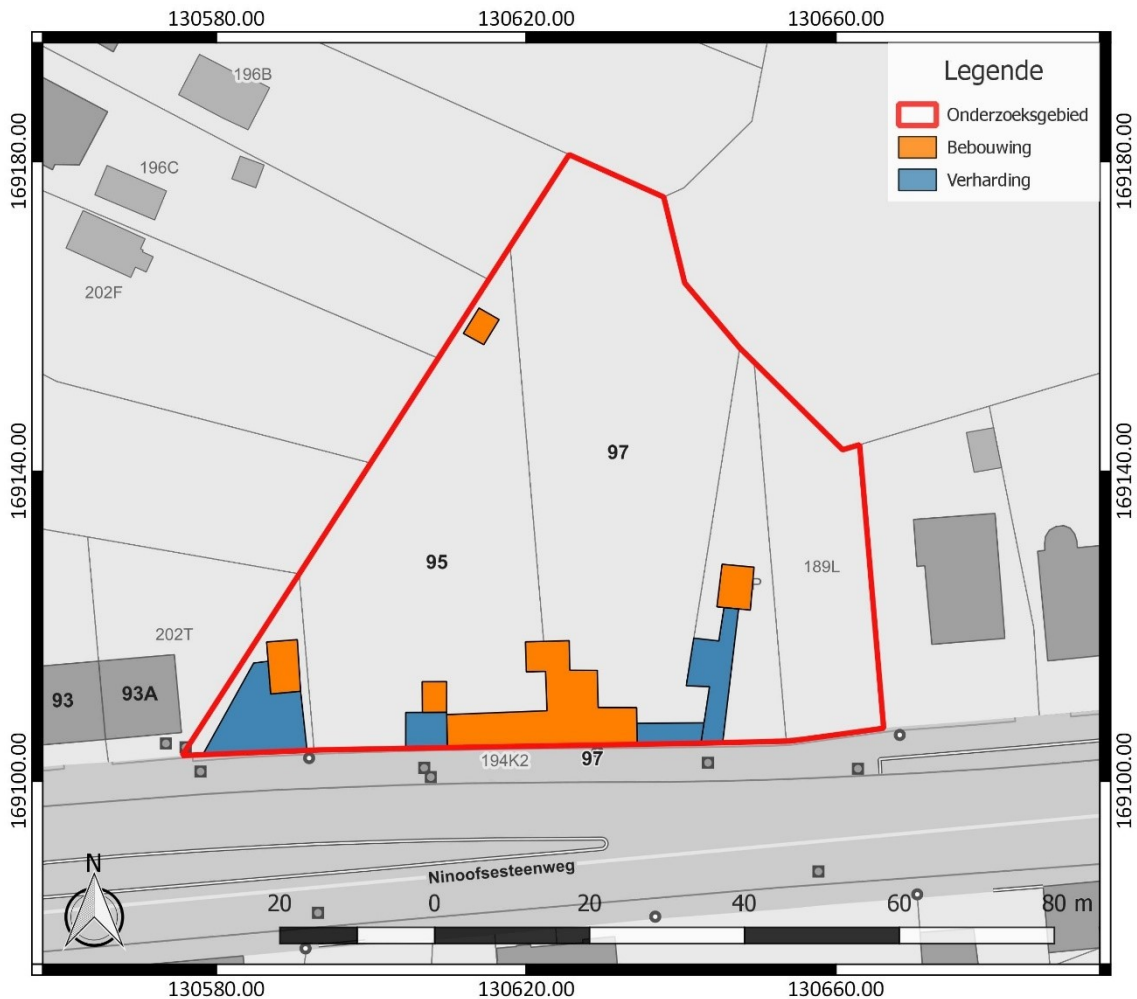
Figuur 2: Topografische kaart met aanduiding van het onderzoeksgebied in rood (<https://www.dov.vlaanderen.be>)

Begin- en einddatum uitvoering onderzoek: 17/04/2020 – 10/06/2020

Relevante termen uit de thesauri bij de Inventaris Onroerend Erfgoed: bureauonderzoek, middeleeuwen, nieuwe tijd, nieuwste tijd, akkerland en grasland

Verstoorde zones: Er bevinden zich enkele gebouwen en verhardingen ter hoogte van het onderzoeksgebied (Figuur 3). Het gaat om drie tuinhuisen of schuurtjes. Ze bevinden zich in het oosten, het zuidwesten en het noordwesten van het terrein. Bij de eerste twee is telkens een verharde zone, waaronder bijvoorbeeld een padje, aanwezig. Het oostelijke tuinhuis werd in 2018-2019 afgebroken. Op de luchtfoto's is enkel nog een fundering te zien. Het gaat weliswaar telkens slechts om kleine zones, maar mogelijk heeft de realisatie ervan een beperkte negatieve impact gehad op het bodemarchief.

In het zuiden van het terrein bevonden zich twee woonhuizen, elk met een verharde oprit. Het westelijke gebouw was uitgerust met een garage. Deze werden in 2015-2016 afgebroken. Dit gebeurde waarschijnlijk in functie van de heraanleg en verbreding van de Ninoofsesteenweg in 2018. Slecht een deel van de zone valt binnen het huidige onderzoeksgebied. Het ligt tegenwoordig braak (Figuur 25 en Figuur 26). Er kan verondersteld worden dat de realisatie en afbraak van de gebouwen enige negatieve impact heeft gehad op het archeologisch bodemarchief. De precieze aard en de omvang van deze verstoring is echter niet gekend op dit moment.

Figuur 3: Verstoringskaart, weergegeven op het GRB (www.geopunt.be)

2.2 Archeologische voorkennis

Er is geen concrete archeologische voorkennis met betrekking tot het onderzoeksgebied.

2.3 Onderzoekopdracht

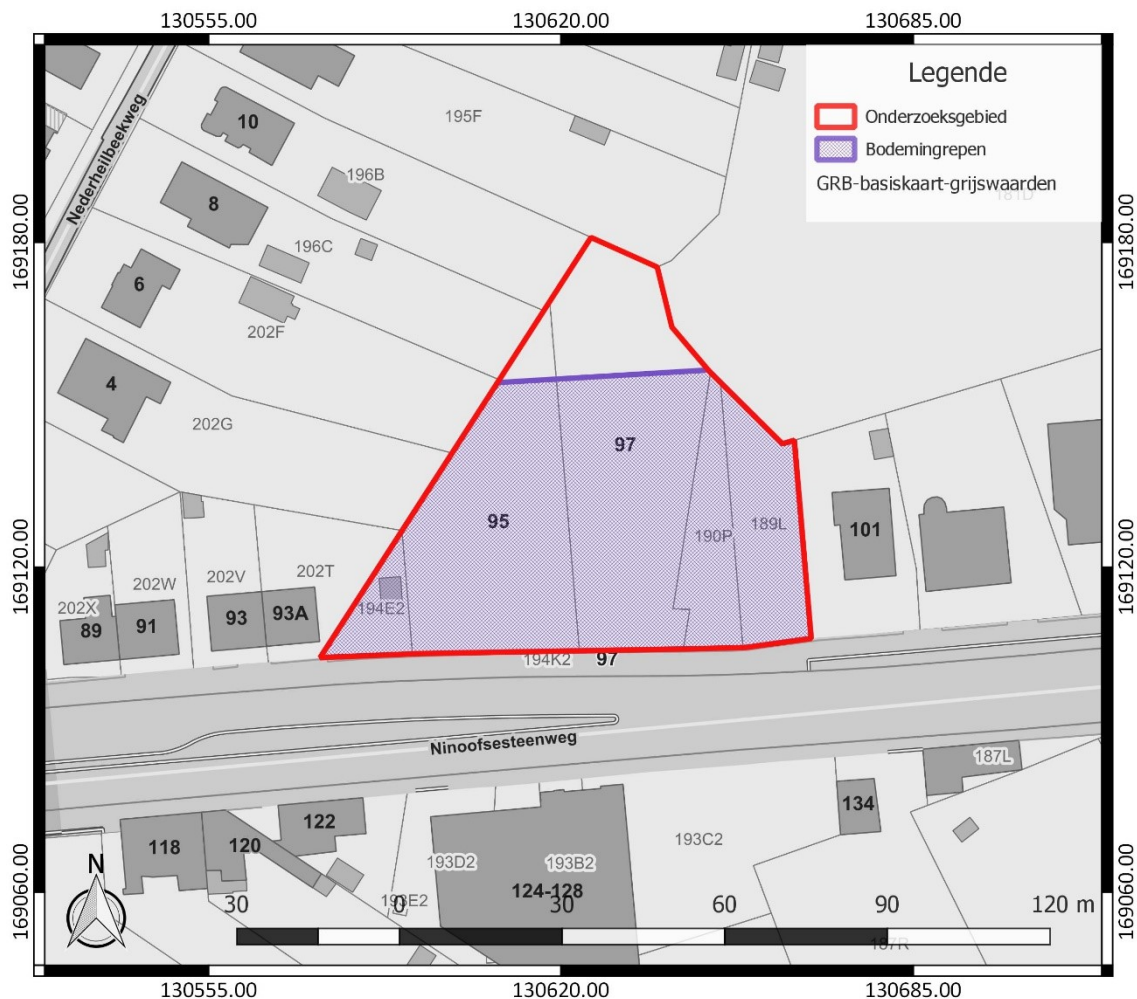
2.3.1 Vraagstelling en randvoorwaarden

Naar aanleiding van de geplande werken ter hoogte van het onderzoeksterrein werd een archeologisch bureauonderzoek uitgevoerd. Hierbij staat de vraag centraal wat de impact zal zijn van de geplande werken op het archeologisch bodemarchief. Op basis daarvan wordt een afweging gemaakt of verder archeologisch onderzoek met ingreep in de bodem nodig is.

Volgende onderzoeksvragen worden behandeld:

- Welke aanwijzingen bevatten de bestaande bronnen over het archeologisch potentieel van het terrein?
- Wat is de landschapshistoriek en de gebruiksevolutie van het terrein?
- Wat is de impact van de geplande werken?

Randvoorwaarden: het noordelijk deel van het perceel is op het gewestplan ingekleurd als landschappelijk waardevol agrarisch gebied. Binnen deze zone zullen geen bodemingrepen plaatsvinden. De zone waar bodemingrepen gepland worden, bedraagt zo 3521,5 m² (Figuur 4).

Figuur 4: Aanduiding van de zone waar werken gepland zijn (paars) binnen het onderzoeksgebied (rood), weergegeven op het GRB (www.geopunt.be)

2.3.2 Beschrijving geplande werken

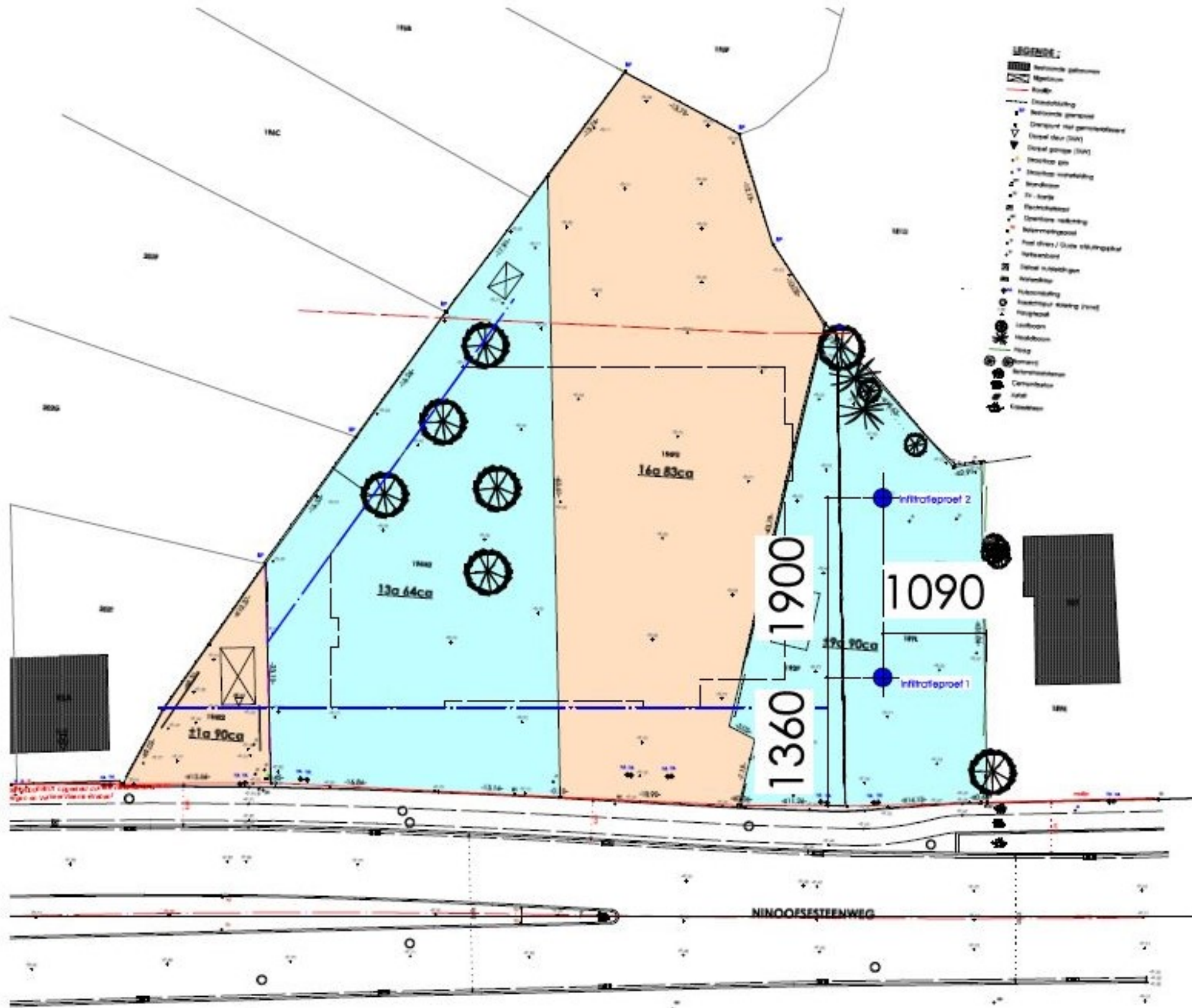
Momenteel bevinden zich enkele kleine gebouwen binnen het onderzoeksgebied. Het gaat eerder om tuinhuisjes of schuurtjes. In het zuiden zijn er enkele verharde zones. Verder staan er een tiental bomen op het terrein, voornamelijk in het noordwesten en langs de oostelijke zijde. De gebouwen en de verharding zullen bij aanvang van het project gesloopt worden. Ook de bomen zullen gerooid worden (Figuur 5) en de helling op het terrein zal aangepast worden door de teelaarde af te graven en het terrein aan te vullen. Gemiddeld zal de ophoging ca. 1,2 m bedragen. De maximale aanvulling zal 1,44 m bedragen (Figuur 7).

Vervolgens zal een nieuwbouwproject gerealiseerd worden binnen de zone die op het gewestplan ingekleurd is als woongebied met landelijk karakter (oppervlakte 3521,5 m²). Het betreft de bouw van een winkel gefundeerd op palen, waarop een vloerplaat van 26,5 cm en isolatie rust (Figuur 9). De nieuwbouw zal niet onderkelderd worden. De bebouwing zelf zal centraal binnen het onderzoeksgebied geplaatst worden en heeft een oppervlakte van ca. 1542 m². De grootste oppervlakte wordt ingenomen door een verkoopsruimte (1441 m²). In het noordoostelijke deel komt een kleine opslagruimte en een sociaal lokaal met vestiaire en toiletten (Figuur 8). Buiten het gebouw en ter hoogte van deze lokalen komt een sceptische put van 3000 liter en een regenwaterput van 10000 liter. Daarnaast komen ook 125 infiltratiekratten met een capaciteit van 50375 liter. Deze worden op 1,98 m onder het referentieniveau geplaatst. De leidingen voor de afvoer van vuil- en

hemelwater worden langs deze kant van het gebouw afgevoerd naar de Ninoofsesteenweg (Figuur 8). De leidingen voor water, elektriciteit en data komen op ca. 1 m onder het maaiveld.

Langs de noord-, de oost- en de zuidoostzijde van het gebouw zullen een aantal parkings aangelegd worden. Deze zullen deels bestaan uit verharding en een ander deel krijgt een doorlatende verharding. Ten slotte zal de rest van het terrein, ca. 1395 m², ingenomen worden door aanplantingen. Deze groenzones zullen bestaan uit grasoppervlakten en bomen. Bodemingrepen ter hoogte van deze zone kennen vermoedelijk een maximale verstoringsdiepte van ca. 50 cm (Figuur 6-Figuur 10).

Figuur 5: Plan infiltratieproeven, inplanting bestaande toestand (Tecro & Krea Architecten)

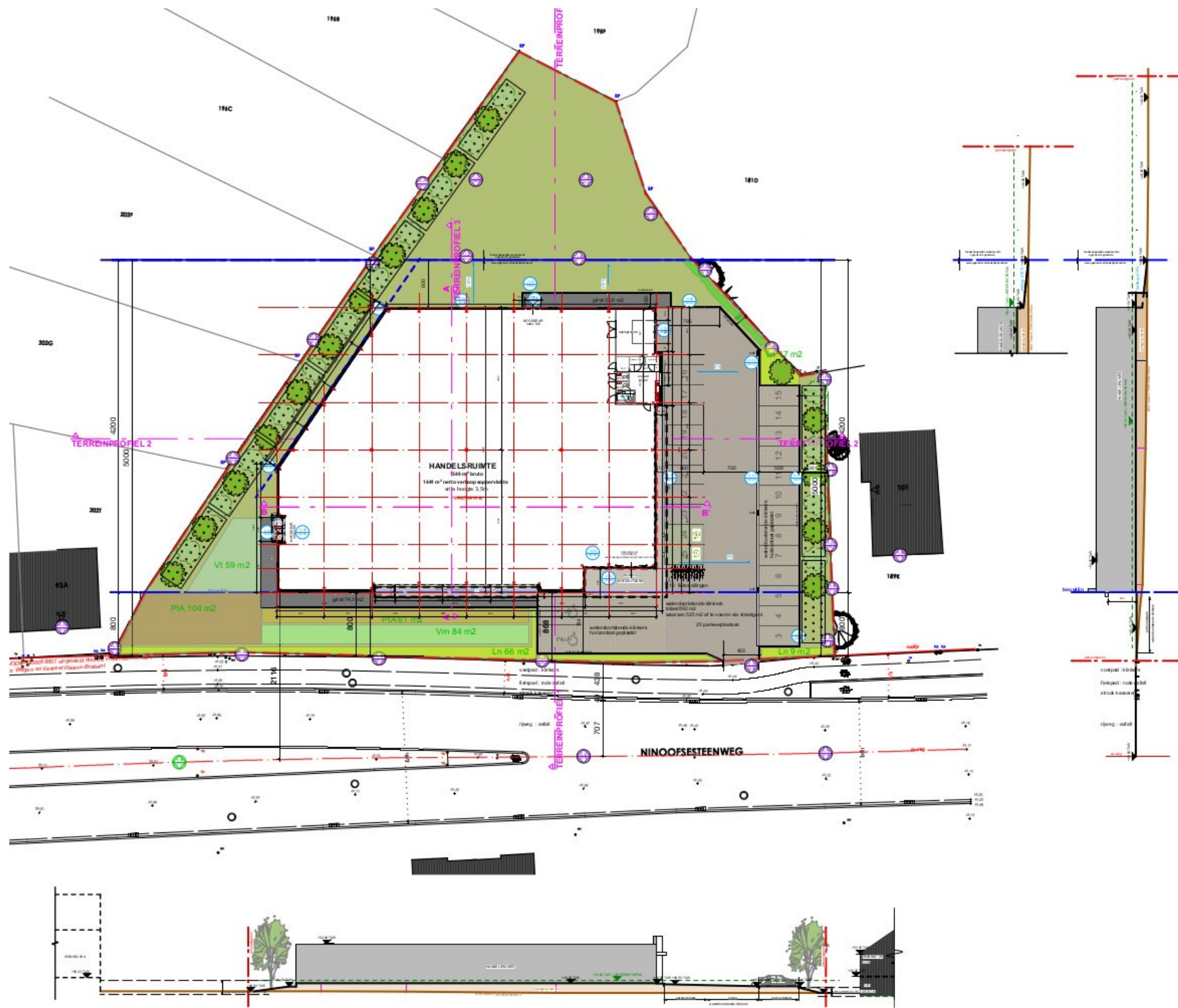
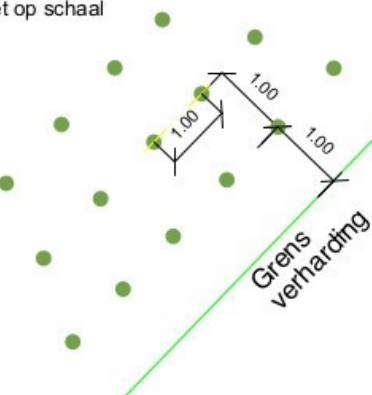
Beplantingslijst

BEPLANTINGSLIJST (planten voor de gebouwen)	CODE	PLANTENNAAM	PLANTENHOOGTE	TOTAAL LIGGEND	TOTAAL PLANTEN
Lonicera nitida	Ln	30-40 Ca	3m2	92m2	276 st.
Viburnum Tinus	Vt	30-40 Ca	3m2	92m2	177 st.
Vireo filix	Vm	P9	9m2	84m2	756 st.
Palmetto fruticosa 'Alderswood'	PA	25-30 Ca	3m2	61 m2	183 st.
Prunus Lusitanica 'Angustifolia'	PA	25-30 Ca	3m2	104 m2	312 st.
Gazon	Gazon				
Carpinus betulus (haagbeuk)	Ch	80-100 Ca	5m	16 m	80 st.

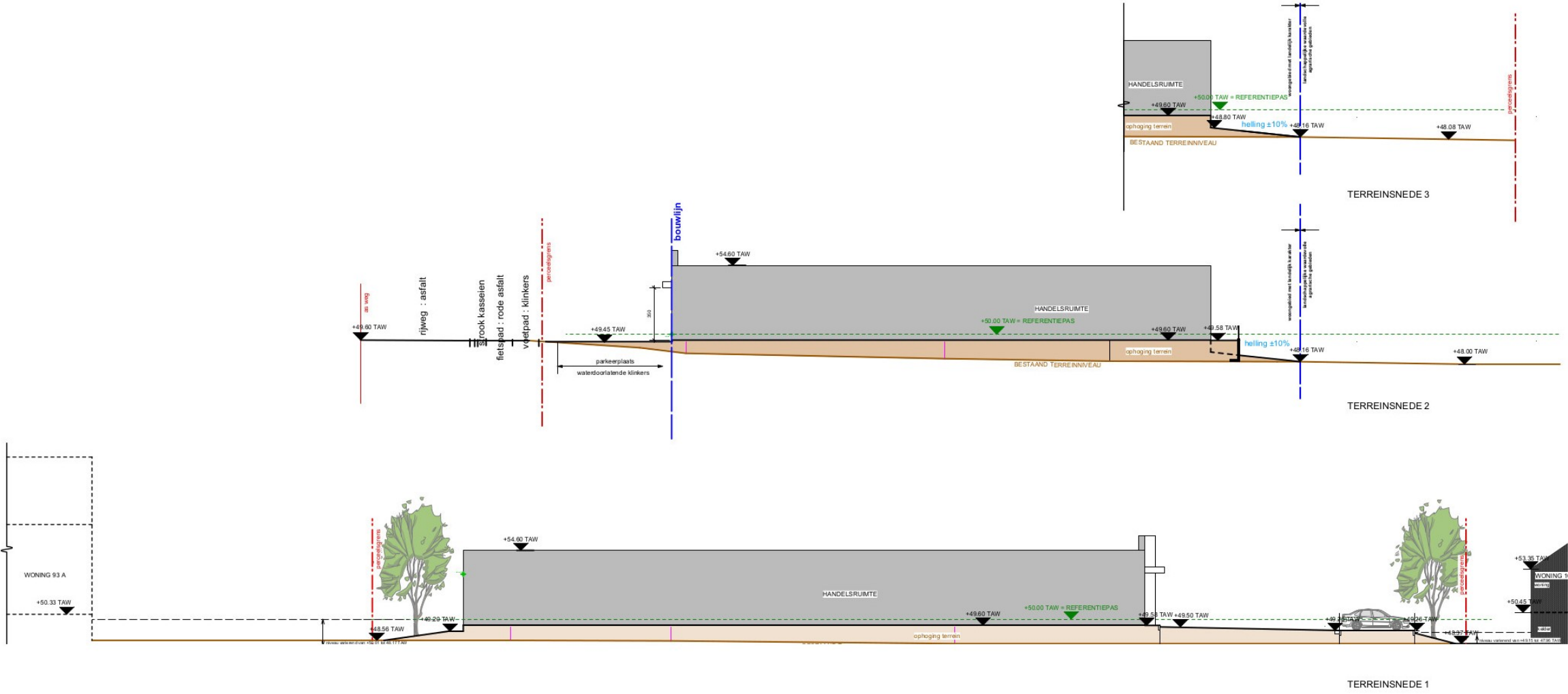
BEPLANTINGSLIJST BUFFERGROEN

BEPLANTINGSLIJST	CODE	PLANTENNAAM	PLANTENHOOGTE	TOTAAL LIGGEND	TOTAAL PLANTEN
Aster compactus 'Rubens Elegans'	Ac	12/14	-	-	156 st.
Carpinus betulus 'Lucas'	Ch	12/14	-	-	156 st.
Ligustrum vulgare (elke ligustrum)	Lv	60-80 Bw	1m2	60m2	60 st.
Rosa carnea (hard roos)	Rc	60-80 Bw	1m2	60m2	60 st.
Corylus avellana (hazelaar)	Ca	60-80 Bw	1m2	60m2	60 st.
Eunymus europaeus (wilde kardinaal)	Es	60-80 Bw	1m2	60m2	60 st.
Cornus sanguinea (rode cornus)	Cs	60-80 Bw	1m2	60m2	60 st.

Plantschema buffergroen
niet op schaal

Figuur 6: Inplantingsplan nieuwe toestand (Teco & Krea Architecten)

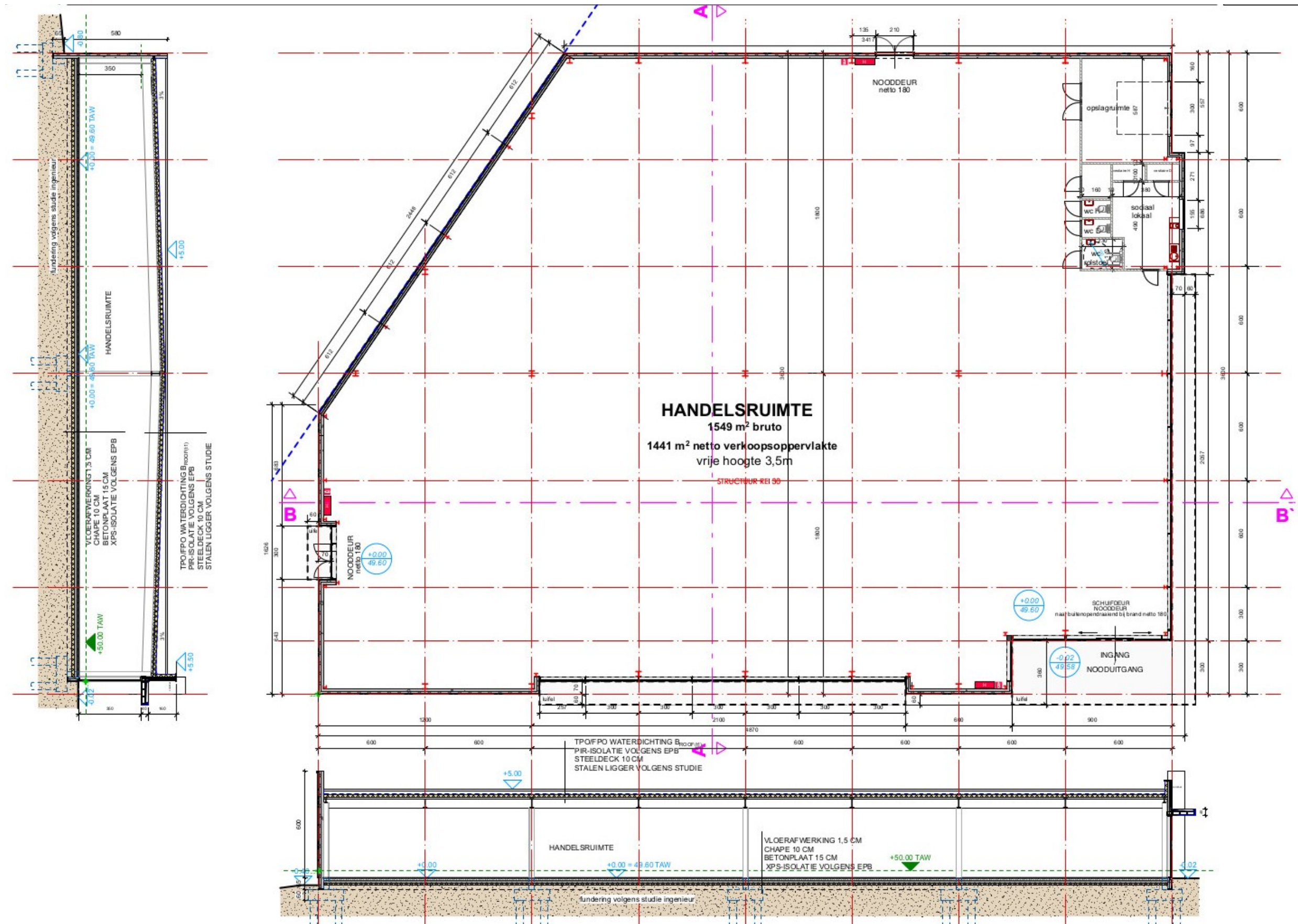

Figuur 7: Terreinsnedes nieuwe toestand (Tecro & Krea Architecten)

Figuur 8: In plantingsplan voor de riolering en de putten (Tecro & Krea Architecten)

Figuur 9: Snede op het gebouw (Tecro & Krea Architecten)

LEGENDE GEVELS

- ① ALU. BUITENSCHRIJNWERK RAL 7016
zwart glas
- ② PANEEL VOLKERN
lichtgrijs
- ③ ALU. BUITENSCHRIJNWERK RAL 7016
- ④ GEÏSOLEERDE BEGLAZING
doorzichtig
- ⑤ STALEN NOODDEUR ZWART/
SECTIONAALPOORT ZWART
- ⑥ ALU. DAKRAND GRIJS
- ⑦ DORPEL BLAUWE HARSTEEN
- ⑧ LUIFEL: ALU. PANEEL BLAUW RAL 5005
- ⑨ SILEX BETONPANEEL
donkergrijs

Figuur 10: Zij- en vooraanzicht (Tecro & Krea Architecten)

2.3.3 Werkwijze

Het bureauonderzoek heeft betrekking op een zone die gekenmerkt wordt door een lage densiteit aan bebouwing in het verleden. Daarom wordt bijzondere aandacht besteed aan de landschappelijke opbouw en het landgebruik van het gebied.

Voor het bureauonderzoek zijn de aardkundige gegevens online opgezocht via www.dov.vlaanderen.be en www.geopunt.be. De geomorfologische kaart en de bodemerosiekaart zijn niet beschikbaar voor het onderzoeksgebied. Het historisch kaartmateriaal is georeferereerd geraadpleegd op www.geopunt.be.

Het belangrijkste beschikbare historisch kaartmateriaal werd geraadpleegd om de gebruiksgeschiedenis van het onderzoeksgebied van de laatste eeuwen zo goed mogelijk te kennen. Met de Frickxkaart (1742), de Villaretkaart (1745-1748), de Kabinetskaart van de Oostenrijkse Nederlanden (1771-1778) en de Poppkaart (1842-1879) worden vier momentopnames bekeken, voorafgaand aan de stafkaarten. De informatie afkomstig uit historisch kaartmateriaal kan een impact hebben op de inschatting van de kwaliteit van het eventueel aanwezige oudere bodemarchief. Beschikbare stafkaarten en luchtfoto's van het onderzoeksterrein werden geraadpleegd op www.geopunt.be en op www.cartesius.be. Ze worden enkel weergegeven in voorliggende studie wanneer ze een relevante bijdrage kunnen leveren aan de onderzoeksvragen met betrekking tot de landschapshistoriek, de gebruiksgeschiedenis van het terrein of de evolutie van de historische bebouwing.

In het kader van de vraagstelling rond het archeologisch potentieel van het terrein werden de Centrale Archeologische Inventaris en de landschapsatlas geraadpleegd. De Centrale Archeologische Inventaris is een inventaris van tot nog toe gekende archeologische vindplaatsen. Vanwege het specifieke karakter van het archeologisch erfgoed dat voor ons verborgen zit in de ondergrond, is het onmogelijk om op basis van de Centrale Archeologische Inventaris met zekerheid uitspraken te doen over de aan- of afwezigheid van archeologische sporen.

2.4 Assessmentrapport

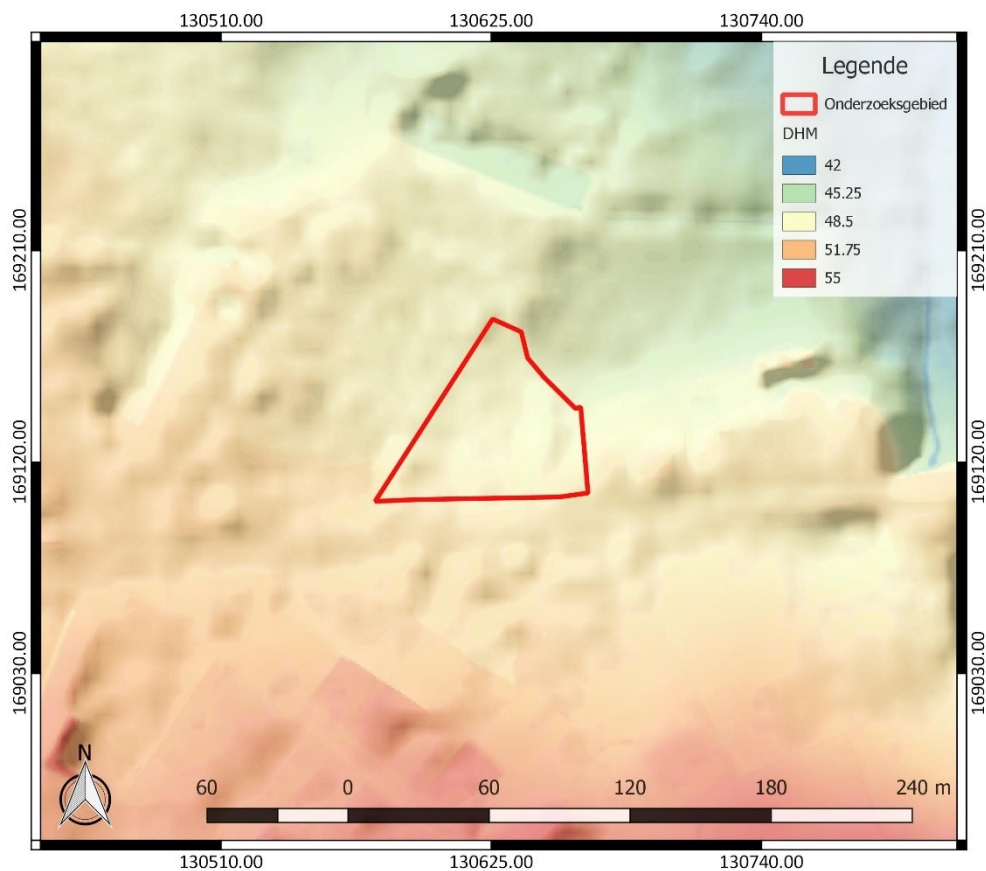
2.4.1 Landschappelijke ligging van het onderzochte gebied

Het onderzoeksgebied ligt op enige afstand ten zuidoosten van het centrum van Roosdaal. De Ninoofsesteenweg bakent het zuiden van het terrein af. Ten westen en ten noorden loopt de Nederheilbeekweg (Figuur 11). Volgens het gewestplan ligt het grootste deel van het terrein in woongebieden met een landelijk karakter. Het meest noordelijke deel ligt in agrarisch gebied. Hydrografisch behoort het tot het Denderbekken. Iets ten oosten van het onderzoeksgebied stroomt de Elbeek. Deze mondt uit in de Bellebeek. Die loopt ten oosten in noordelijke richting af. Ook de Voetbeek, de Notenboombeek en de Moeliebeek monden uit in de Bellebeek. Aan de andere kant van het terrein stromen de Nattenmeersbeek en de Omloopbeek naar de Berchembosbeek richting het westen. Deze monden uiteindelijk uit in de Dender, net buiten het kaartbeeld (Figuur 13).

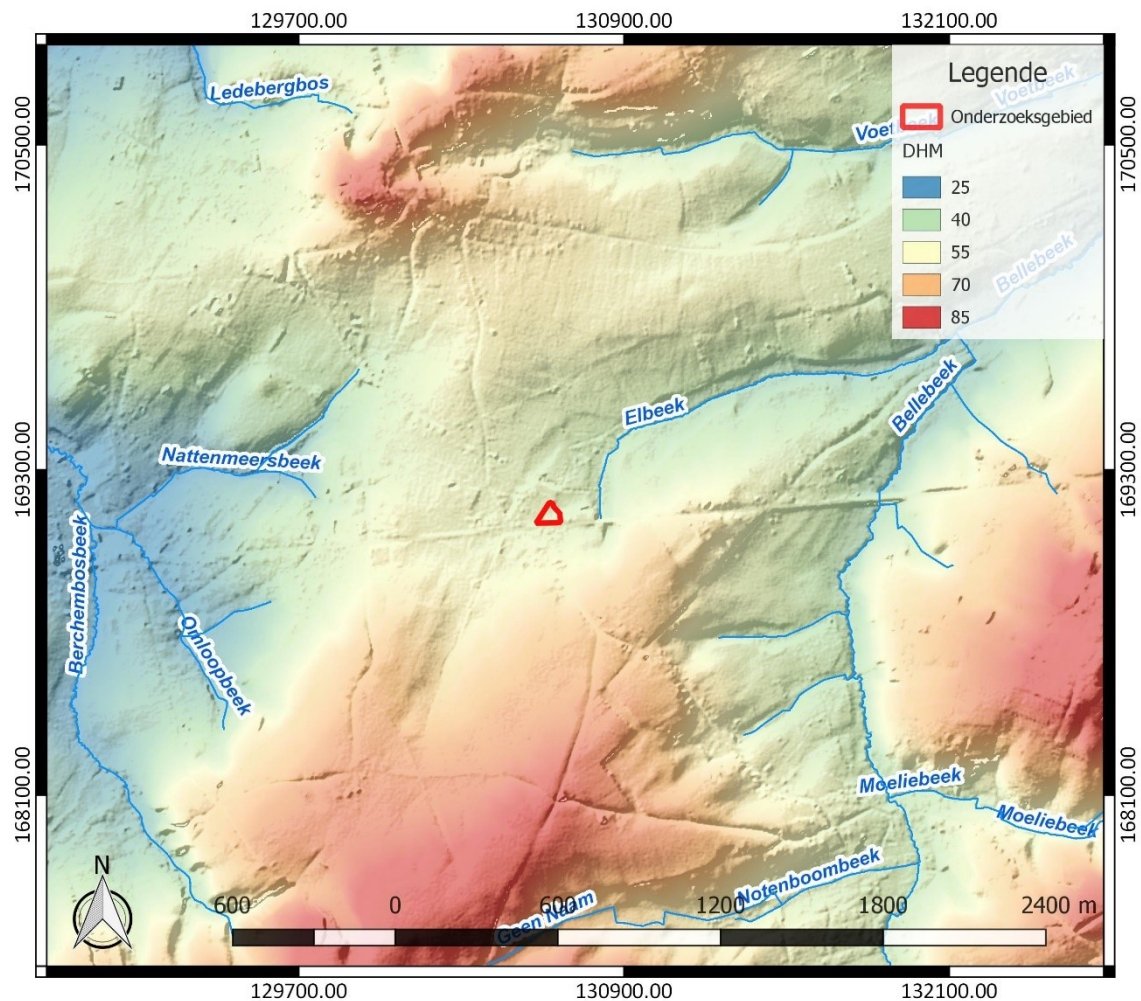

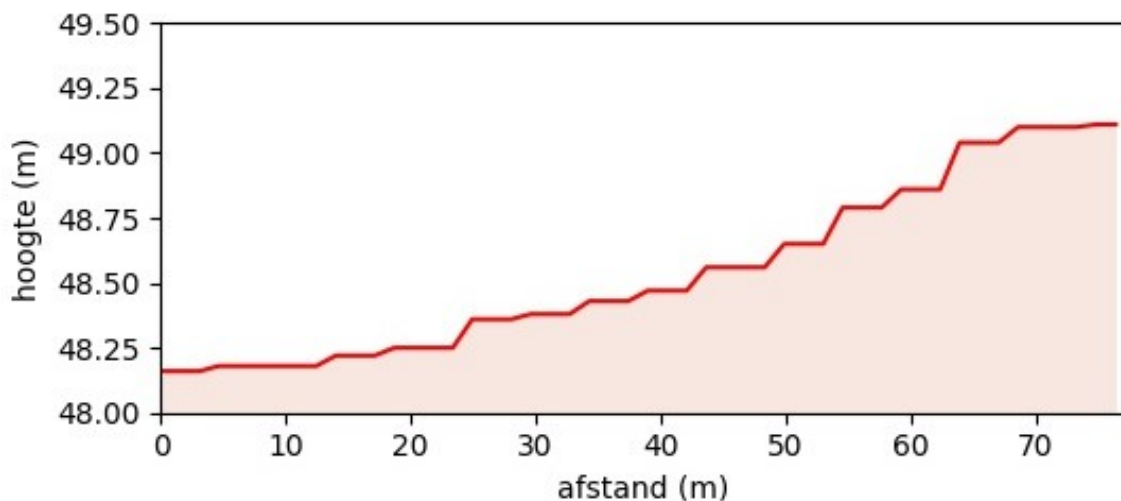
Figuur 11: Luchtfoto van 2019 met aanduiding van het onderzoeksgebied (www.geopunt.be)

Figuur 12: Digitaal Hoogtemodel Vlaanderen II, DTM 1 m en Hillshade DHM Vlaanderen I, 5 m, met aanduiding van het onderzoeksgebied in rood (www.geopunt.be)

Figuur 13: Hydrografische kaart met aanduiding van het onderzoeksgebied, Digitaal Hoogtemodel Vlaanderen II, DTM 1 m en Hillshade DHM Vlaanderen I, 5 m (www.geopunt.be)

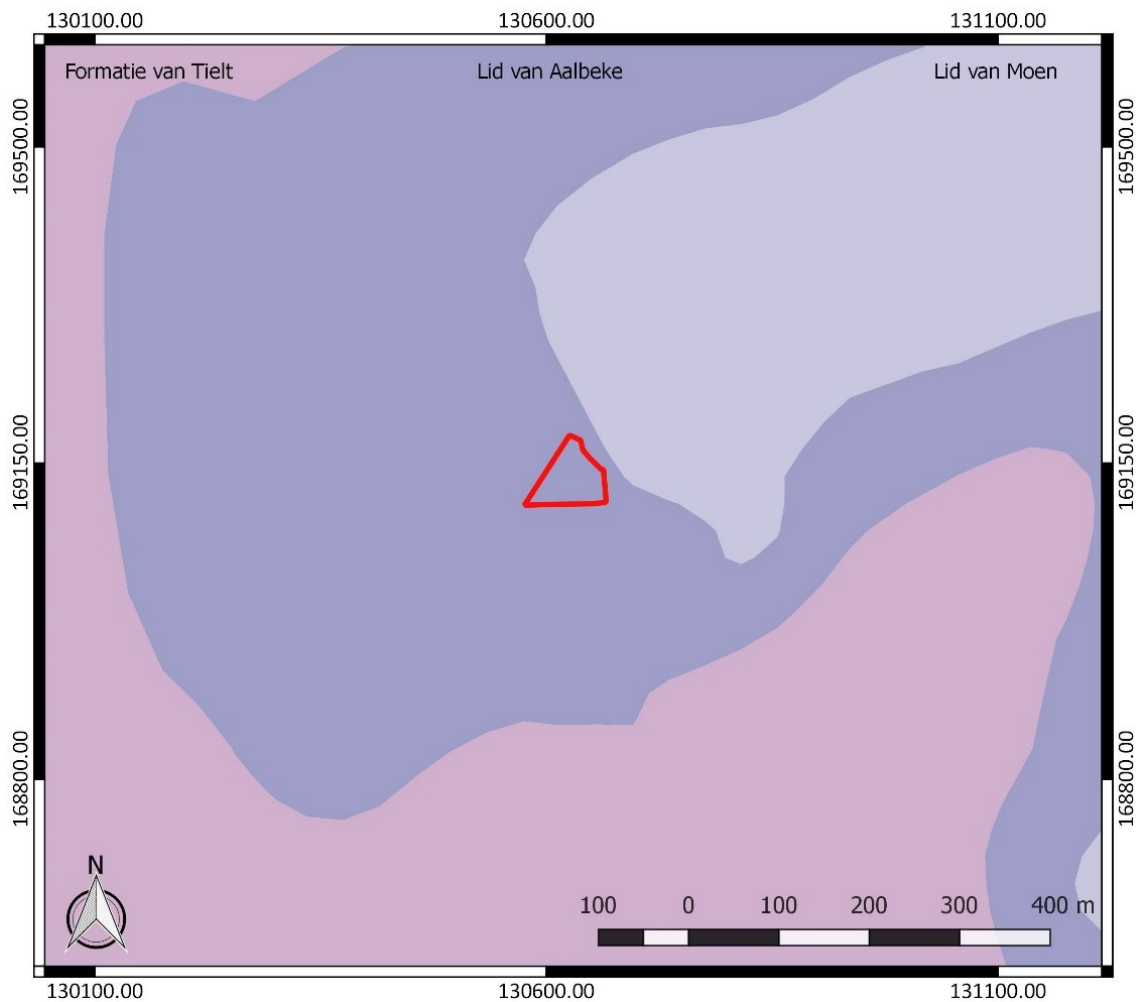

Figuur 14: Hoogteverloop van noord naar zuid over het onderzoeksgebied (www.geopunt.be)

Geomorfologisch behoort Roosdaal tot het gebied van de Brabantse glooiingen. Het staat beter bekend onder de streeknaam 'Pajottenland'. Het Pajottenland is het golvend gebied tussen de Dender en de Zenne. Het Brabants Plateau bevindt zich ten oosten van de Zenne. De geomorfologie van het gebied is sterk verschillend voor de delen langs de linker- en de rechteroever van de Zenne.

De rechterflank is duidelijk hoger en steiler. De topografie van het plateau wordt gekenmerkt door een sterk versneden reliëf, waarbij het hoogste punt 139 m TAW is. Een dik lösspakket heeft er de reliëfverschillen plaatselijk afgezwakt. De Vlaamse Ardennen liggen ten westen van de Dender. Ze bestaan uit een sterk golvend landschap dat versneden is door kleine valleien. Het landschap is het gevolg van langdurige rivier- en hellingserosie. De topografie van deze zone verschilt heel erg, van minder dan 15 m TAW tot meer dan 150 m TAW. De laagste punten worden gemeten in de alluviale vlaktes. De hoogste punten bevinden zich in de Vlaamse Ardennen met als absolute topper de Pottelberg (157 m TAW).³

Het onderzoeksgebied bevindt zich in een gradiëntzone, op de overgang van een beekdal naar een hoger gelegen heuvelflank (Figuur 12). Het hoogteverloop van het terrein weerspiegelt dit. Het noorden van het terrein ligt op ca. 48,10 m TAW. Het zuiden van het terrein bevindt zich 1 m hoger (49,10 m TAW). Het terrein stijgt geleidelijk naar het zuiden toe. Er bevinden zich geen pieken binnen het gebied (Figuur 14).

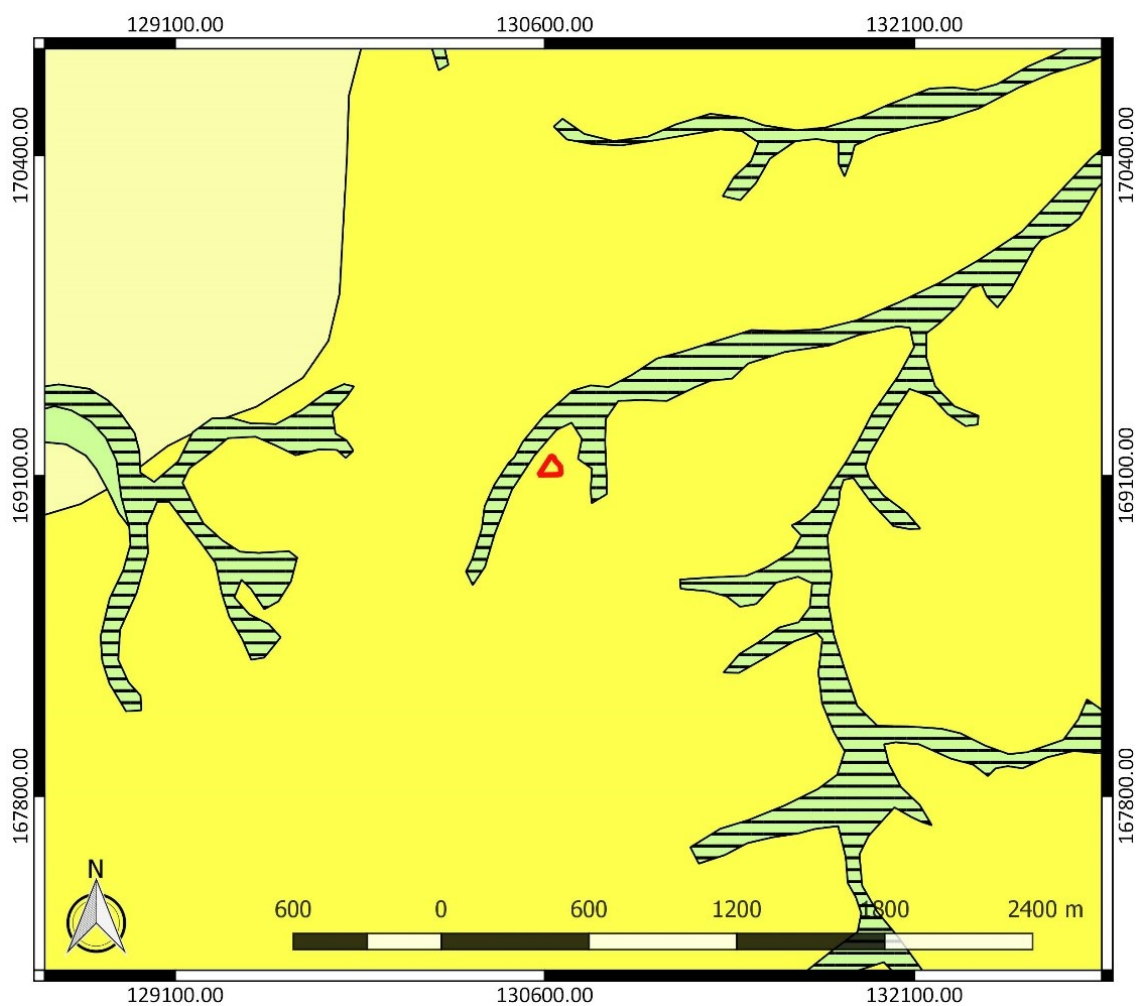
Figuur 15: Tertiair geologische ondergrond met aanduiding van het onderzoeksgebied in rood (www.geopunt.be)

³ Schroyen 2003, 4; Bogemans/Van Molle 2005, 1-2

De tertiaire ondergrond van het onderzoeksgebied (Figuur 15) bestaat uit het Lid van Aalbeke. Dit maakt deel uit van de Formatie van Kortrijk. Het wordt gekenmerkt door donkergrijze tot blauwe klei, die glimmers bevat. Net ten noordoosten van het terrein bevindt zich het Lid van Moen. Ook dit maakt deel uit van de Formatie van Kortrijk. De tertiaire ondergrond hier bestaat uit grijze klei tot silt, die kleihoudend is en kleilagen bevat. Hierin worden ook *Nummulites planulatus* aangetroffen. Dit zijn fossiele eencellige organismen met een kalkhoudenden schaal. Op iets grotere afstand ten zuiden en westen wordt de Formatie van Kortrijk weergegeven. Deze wordt gekenmerkt door grijsgroen zeer fijn zand tot silt, die kleihoudend is.⁴

De quartairgeologische kaart (Figuur 16) geeft aan dat binnen het onderzoeksgebied eolische afzettingen van het Weichseliaan (Laat-Pleistoceen) en mogelijk Vroeg-Holoceen voorkomen en/of hellingsafzettingen van het Quartair. De eolische afzetting doen zich hier voor als silt of löss. Ook de lichtgele zone ten noordwesten van het terrein kent een gelijkaardige quartaire bodemopbouw. Ter hoogte van de waterlopen in de omgeving bevinden zich boven voorgaande sequentie nog jongere fluviatiele afzettingen van het Holoceen en mogelijk Tardiglaciaal. In de kleine zone in het westen ontbreken deze fluviatiele afzettingen. Beide groene gebieden kennen ten slotte onder de beschreven quartairgeologische bodemopbouw nog oudere fluviatiele afzettingen uit het Weichseliaan (Laat-Pleistoceen).⁵

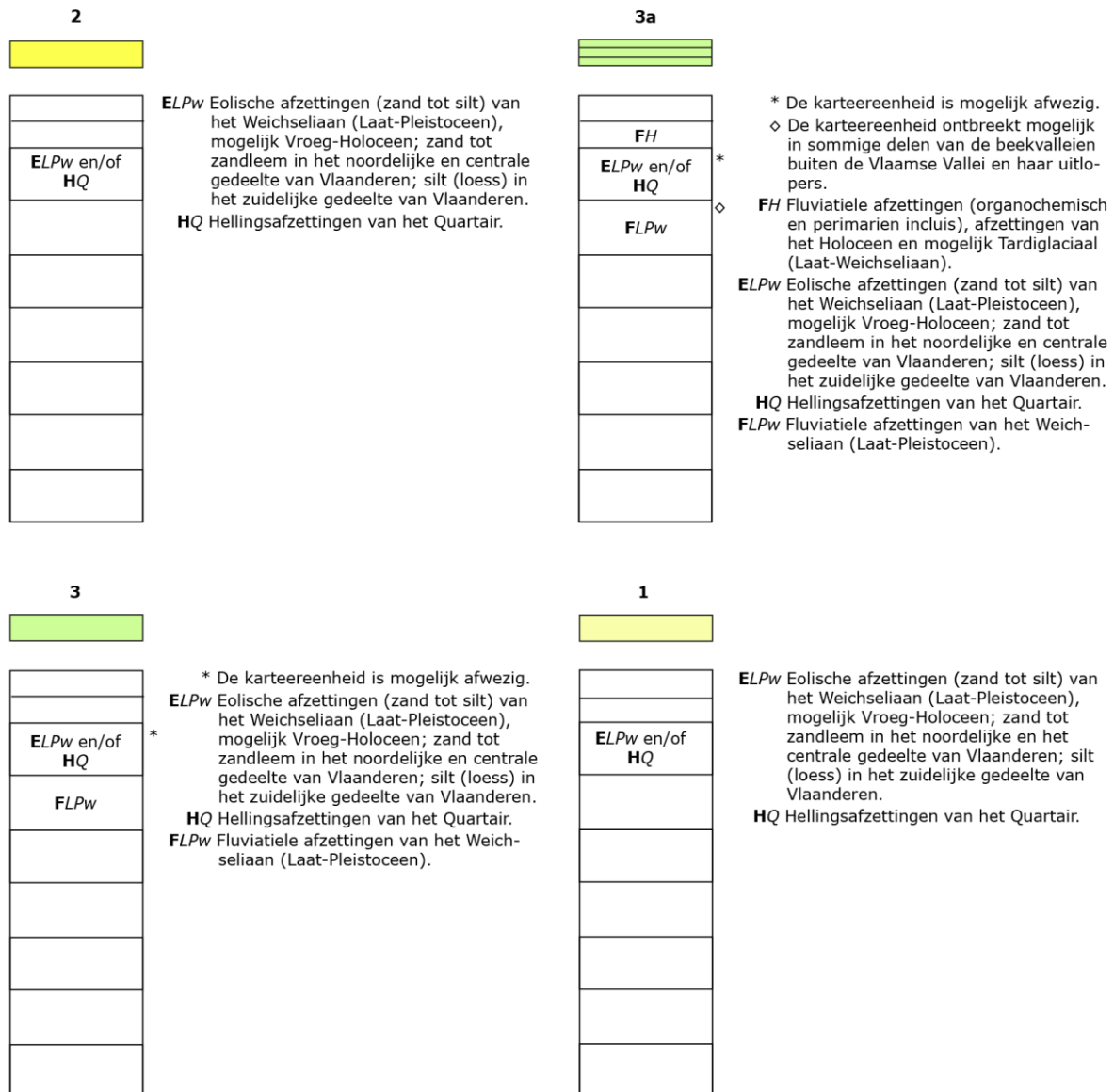

Figuur 16: Quartairgeologische kaart met aanduiding van het onderzoeksgebied in rood (www.geopunt.be)

⁴ www.geopunt.be/kaart

⁵ www.geopunt.be/kaart

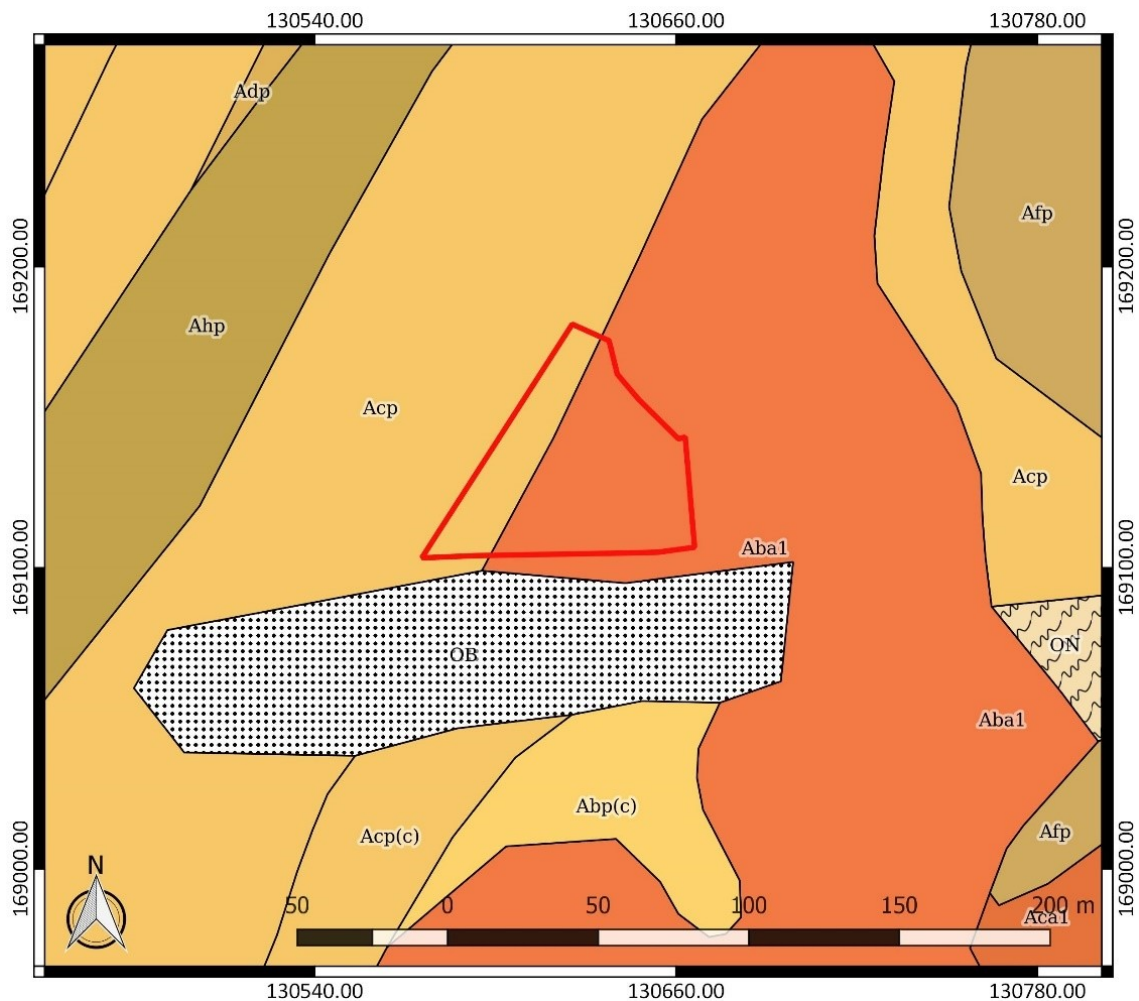
Figuur 17: Legende bij de quartairgeologische kaart (www.geopunt.be)

De bodemkaart (Figuur 18) toont dat binnen het grootste deel van het onderzoeksgebied een droge leembodem met textuur B horizont (Aba1) te verwachten is. Deze strekt zich ook buiten het onderzoeksgebied verder uit in oostelijke en in zuidelijke richting. In het westen van het terrein treffen we een matig droge leembodem zonder profiel (Acp). Ook dit bodemtype strekt zich uit rondom het onderzoeksgebied. Net ten zuiden van het terrein wordt een bebouwde zone (OB) gesitueerd. Op enige afstand naar het oosten en het westen worden een natte en zeer natte leembodem zonder profiel (Ahp en Afp) weergegeven. Deze bevinden zich vermoedelijk ter hoogte van waterlopen.⁶

Het rapport van het grondonderzoek geeft aan dat de toplaag (ca. 0,5 tot 1 m diep) mogelijk geroerd of aangevoerd is. Dit wijkt af van de bodemkaart.⁷

⁶ www.geopunt.be/kaart

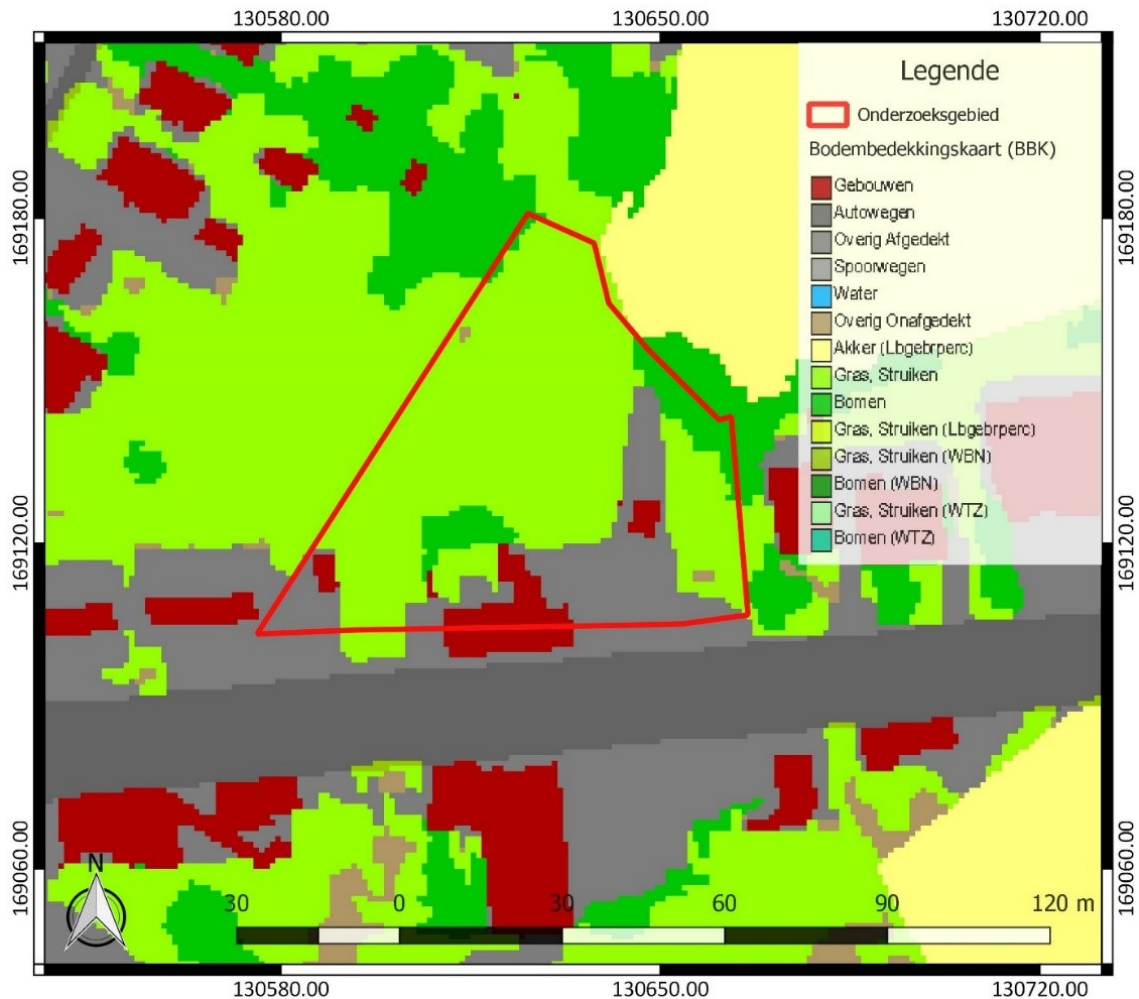
⁷ Uit het Rapport Grondonderzoek door Vanderkeulen (Rapport 18530)

Figuur 18: Bodemkaart met aanduiding van het onderzoeksgebied in rood (www.geopunt.be)

De bodemgebruikskaart situeert enkele gebouwen en overige afgedekte zones binnen het onderzoeksgebied (Figuur 19). Deze bevinden zich voornamelijk in het zuiden van het terrein, langs de Ninoofsesteenweg. Voor het overige wordt het terrein ingenomen door gras, struiken en enkele bomen. Dit beeld komt niet helemaal overeen met het beeld dat we zien op een recente luchtfoto (Figuur 11). Het grote verschil zijn de gebouwen en de verharding in het zuiden van het onderzoeksgebied. De huizen werden afgebroken en deze zone ligt momenteel braak. De bodemgebruikskaart geeft de situatie voor 2016 weer.

De potentiële bodemerosiekaart wordt hier niet weergegeven, omdat voor de betrokken percelen geen informatie bestaat.

Figuur 19: Bodemgebruiksk kaart met aanduiding van het onderzoeksgebied in rood (www.geopunt.be)

2.4.2 Historische beschrijving van het onderzochte gebied

In de Romeinse periode doorkruiste een belangrijke verkeersas deze regio, namelijk de heirbaan Asse-Bavay.⁸ Het is onduidelijk wanneer de afzonderlijke gemeenten ontstaan zijn, maar in de volle middeleeuwen is er reeds sprake van de volgende drie plaatsen.

De oude gemeentelijke kern van Pamel was gelegen aan de Denderoever rondom het nu verdwenen kasteel van de feodale heren van Pamel-Ledeberg en de oude afgebroken parochiekerk. In de 12de eeuw wordt de Kapel van Onze-Lieve-Vrouw van Ledeberg vermeld als een bedevaartsoord. Ledeberg is een gehucht van Pamel, dat ontstaan is rondom de eerste burcht van de plaatselijke heren boven op een heuvel. De kapel is een overblijfsel van de vroegere burchtkapel.⁹ Strijtem ontwikkelde zich rondom een dorpskasteel en kasteeldomein. De historische structuur van het kasteelblok met opper- en neerhof zijn nog duidelijk zichtbaar in de groene ruimte in het zuiden van

⁸ Agentschap Onroerend Erfgoed 2020: Neigembos en Onze-Lieve-Vrouw Lombeek met valleien van Berchembos- en Hunselbeek [online], <https://id.erfgoed.net/erfgoedobjecten/135378> (geraadpleegd op 20 april 2020)

⁹ Agentschap Onroerend Erfgoed 2020: Ledeberg [online], <https://id.erfgoed.net/themas/14297> (geraadpleegd op 20 april 2020); Agentschap Onroerend Erfgoed 2020: Pamel [online], <https://id.erfgoed.net/themas/14298> (geraadpleegd op 20 april 2020)

de gemeente. De nederzetting aan de Lombeek ten slotte is zeker voor 1112 ontstaan. In dat jaar viel de plaatselijke kerk namelijk reeds onder het gezag van de abdij van Nijvel.¹⁰

Onder het Ancien Régime vielen de drie gemeentes onder de heerlijkheid van de meierij van Gaasbeek (in het kwartier van Brussel binnen het hertogdom Brabant). Na de Franse invasie werden ze als gemeente bij het kanton Sint-Martens-Lennik van het Dijledepartement ingedeeld. Aan het begin van de 20ste eeuw verhuisde het dorpscentrum van Pamel naar de huidige locatie rond de kerk en het gemeentehuis na het instorten en beschadigen van de oude kerk. De dorpen Pamel, Strijtem en Onze-Lieve-Vrouw-Lombeek werden in 1965 samengevoegd tot een nieuwe gemeente Roosdaal. De naam is gebaseerd op een oud toponiem 't Roesdaal, verwijzend naar een rietveld waar de drie gemeentes aan elkaar grenzen. In 1977 bij de grote fusieoperatie in België, werd nog een groot deel van Borchtlombeek bij de gemeente Roosdaal gevoegd.¹¹

De Frickxkaart (1744) toont het onderzoeksgebied centraal tussen de plaatsen Lombeke in het zuiden, Strijckem in het noorden en Pamele in het westen. Pamel ligt aan de Denderoever en ook Leetbergh met de burcht op de heuveltop is aangeduid. Er blijken voornamelijk kerken en burchten getekend te zijn, wegen en huizen ontbreken (Figuur 20).

Figuur 20: Frickxkaart met aanduiding van het onderzoeksgebied in rood (www.geopunt.be)

¹⁰ Agentschap Onroerend Erfgoed 2020: Dorpskern Strijtem [online], <https://id.erfgoed.net/erfgoedobjecten/302488> (geraadpleegd op 20 april 2020); Agentschap Onroerend Erfgoed 2020: Neigembos en Onze-Lieve-Vrouw Lombeek met valleien van Berchembos- en Hunselbeek [online], <https://id.erfgoed.net/erfgoedobjecten/135378> (geraadpleegd op 20 april 2020)

¹¹ Agentschap Onroerend Erfgoed 2020: Pamel, [online], <https://id.erfgoed.net/themas/14298> (geraadpleegd op 20 april 2020); Over Roosdaal [online], <https://www.roosdaal.be/bestuur-en-diensten/over-roosdaal> (geraadpleegd op 20 april 2020)

Figuur 21: Villaretkaart met aanduiding van het onderzoeksgebied in rood (www.geopunt.be)

Op de Villaretkaart (Figuur 21), genoemd naar Jean Villaret, ingenieur-geograaf bij het Franse hof en één van de makers (1745-1748), bevindt het onderzoeksgebied zich op enige afstand ten zuidoosten van Pamel. Pamel ligt op de rechter Denderoever en bestaat uit een aantal straten en huizen. Het onderzoeksgebied is verbonden met het centrum via een weg. Hierlangs is een molen aangeduid. Het terrein is in gebruik als gras- of akkerland. Ook in de nabije omgeving is niet veel bebouwing op te merken. De rest van het gebied is niet afgebeeld.

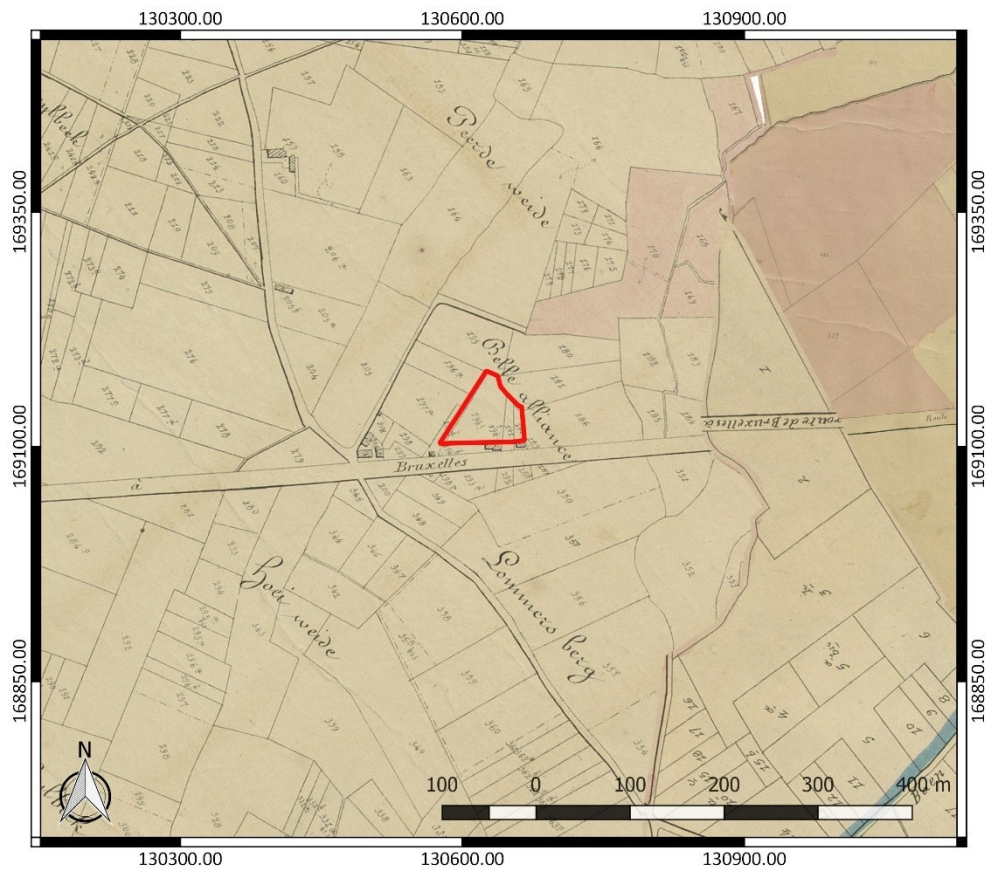
De Kabinetskaart van de Oostenrijkse Nederlanden, opgemaakt op initiatief van graaf de Ferraris (1771-1778), geeft een gelijkaardig beeld. Het oude centrum van Pamel valt net buiten het kaartbeeld in de linkerbovenhoek, maar de dorpscentra van Strijtem en Onze-Lieve-Vrouw-Lombeek zijn herkenbaar. Ook andere dorpskernen, waaronder Ledeberg in het noorden, zijn sterk ontwikkeld. Het onderzoeksgebied valt ongeveer centraal tussen deze dorpskernen. Het terrein zelf is onbebouwd, maar ook in de nabije omgeving zijn nog geen huizen op te merken. Enkel een weg, die overeenkomt met de huidige Omer de Vidtlaan en de Koning Albertstraat, doorkruist het gebied vlak bij het onderzoeksgebied. Het terrein blijkt in gebruik te zijn als akkerland (Figuur 22).

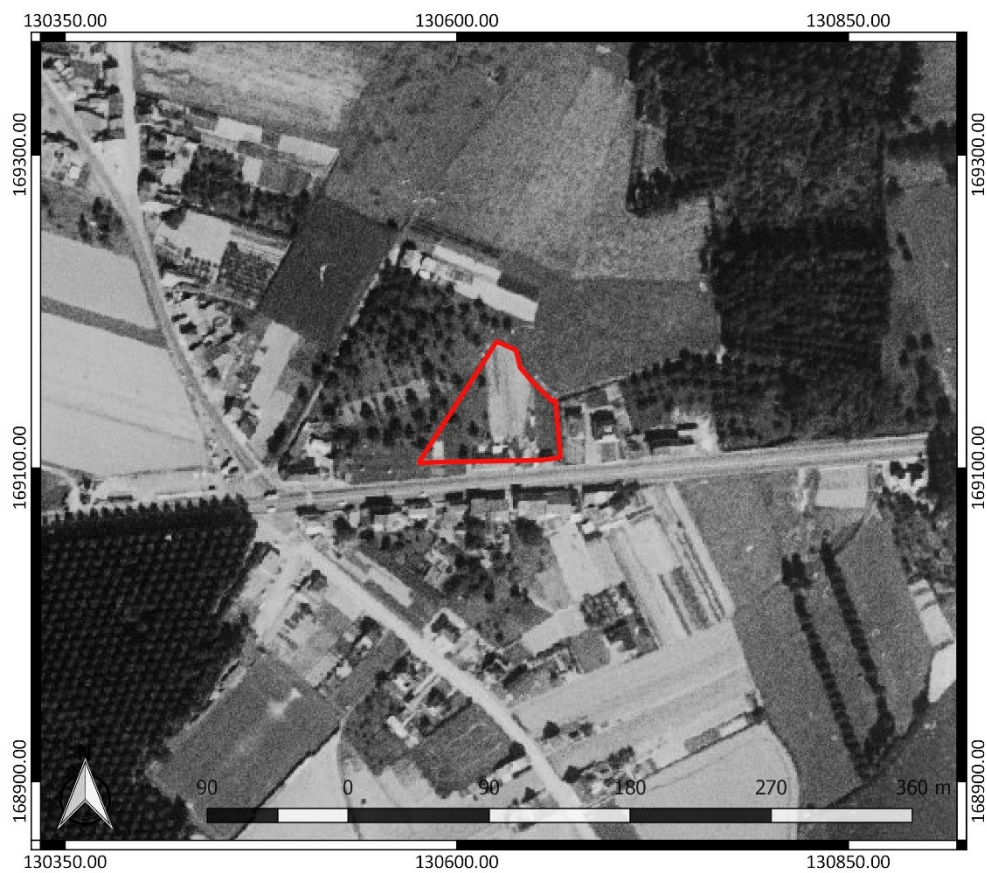
Figuur 22: Kabinetskaart der Oostenrijkse Nederlanden met aanduiding van het onderzoeksgebied in rood (www.geopunt.be)

De Atlas der Buurtwegen (1841) en de Atlas cadastral parcellaire de la Belgique van P.C. Popp (1842-1879) geven een gelijkaardig beeld. Daarom wordt enkel de meer gedetailleerde tweede kaart weergegeven (Figuur 23). De Poppkaart toont dat de omgeving sterk veranderd is ten opzichte van de Ferrariskaart. Zo is ten zuiden van het onderzoeksgebied de 'Route de Ninove à Bruxelles' ofwel de huidige Ninoofsesteenweg aangelegd. Daarnaast zijn er ook meerdere kleinere wegen aangelegd. Elke zone heeft een naam meegekregen. Het gebied rondom het onderzoeksgebied heet 'Belle Alliance'. De percelering op de kaart lijkt op de huidige percelering. In de omgeving worden enkele gebouwen weergegeven. Dit is ook het geval net ten zuiden van het terrein. Tussen de weg en het onderzoeksgebied bevinden zich twee gebouwen. Deze bevinden zich op het stuk dat tegenwoordig wordt ingenomen door de uitbreiding van de Ninoofsesteenweg. Het terrein zelf blijft onbebouwd.

Figuur 23: Atlas cadastral parcellaire de la Belgique met aanduiding van het onderzoeksgebied in rood (www.geopunt.be)

Figuur 24: Luchtfoto uit 1971 met aanduiding van het onderzoeksgebied in rood (www.geopunt.be)

Figuur 25: Luchtfoto uit 1979-1990 met aanduiding van het onderzoeksgebied in rood (www.geopunt.be)

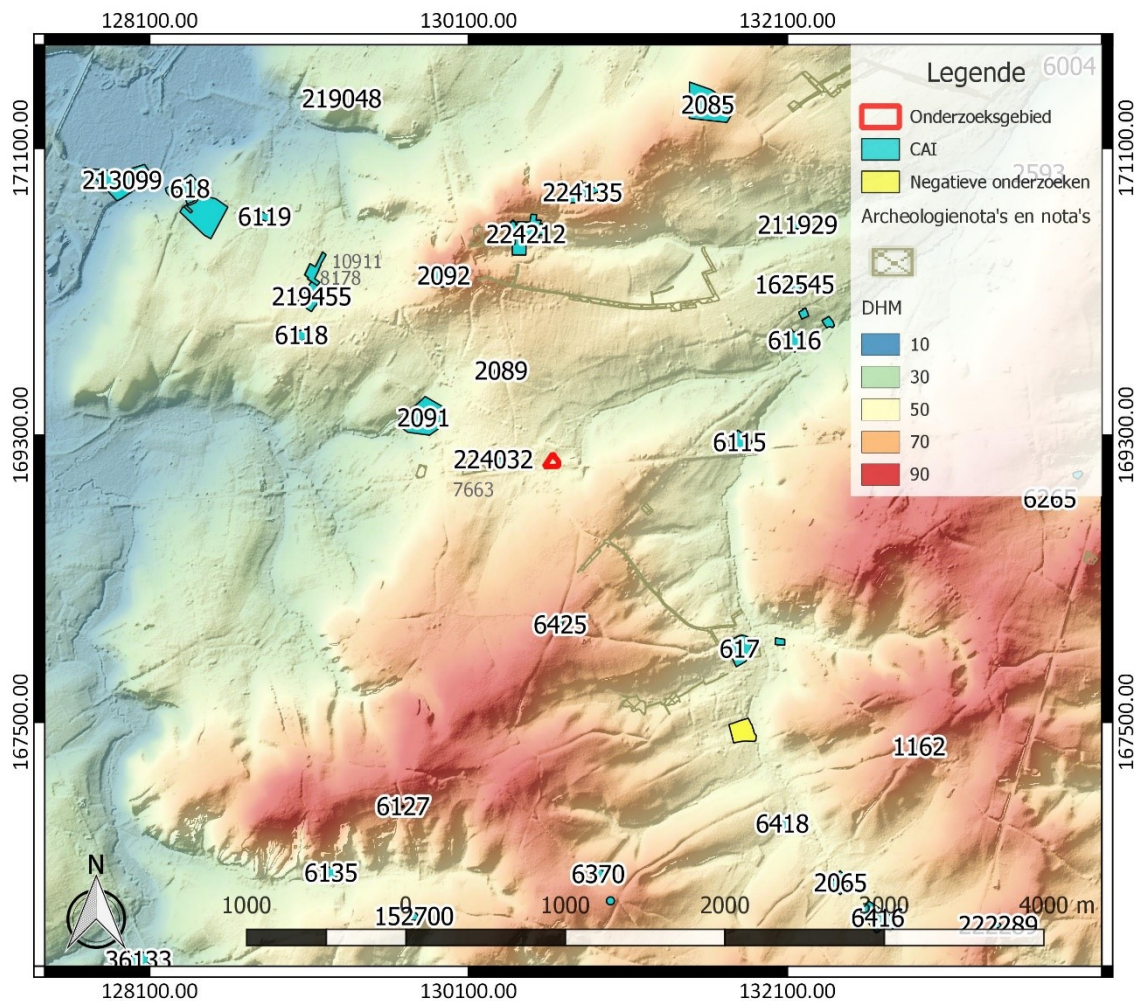
Figuur 26: Luchtfoto uit 2016 met aanduiding van het onderzoeksgebied in rood (www.geopunt.be)

Een luchtfoto uit 1971 (Figuur 24: Luchtfoto uit 1971 met aanduiding van het onderzoeksgebied in rood (www.geopunt.be)Figuur 24) toont ongeveer hetzelfde wegennetwerk als de Poppkaart. De bebouwing in de omgeving is enorm toegenomen en het zuiden van het onderzoeksgebied blijkt nu ook bebouwd te zijn. De luchtfoto uit 1979-1990 (Figuur 25) geeft hetzelfde beeld weer als de voorgaande luchtfoto. Ten slotte geeft een luchtfoto uit 2016 (Figuur 26) een zicht op het terrein waarbij de gebouwen in het zuiden afgebroken zijn, maar de wegenwerken nog niet uitgevoerd zijn.

2.4.3 Het onderzochte gebied in zijn archeologisch kader

De Centrale Archeologische Inventaris (CAI) vermeldt een aantal locaties in de omgeving van het onderzoeksgebied waar archeologische resten gekend zijn (Figuur 27). De in de nabijheid gelegen archeologische waarden en de locaties met een gelijkaardige landschappelijke ligging worden besproken. Ze zijn het relevantste om het archeologisch potentieel van het terrein in te schatten.

Figuur 27: Overzichtsk kaart Centrale Archeologische Inventaris met aanduiding van het onderzoeksgebied in rood, weergegeven op het DTM 1 m en Hillshade DHM 5 m (www.geopunt.be)

In de onmiddellijke omgeving van het onderzoeksgebied werden geen resten uit de steentijd, metaaltijden of de Romeinse periode aangetroffen. Wel werden op een aantal locaties vondsten gedaan die een onbepaalde datering meekrijgen. Zo werden ter hoogte van de Brusselstraat 27 (CAI ID 219455) ten noordwesten van het terrein tijdens een proefsleuvenonderzoek twee houtschoolmeilers waargenomen. Deze houtschoolrijke sporen kregen geen specifieke datering, de

andere aangetroffen sporen waren van recentere oorsprong.¹² Iets verder in de Brusselstraat (CAI ID 224279 [bij CAI ID 219455] en nota ID 8178 en 10911) werden bij andere proefsleuvenonderzoeken enkele onbepaalde sporen aangetroffen. Het gaat om een greppel en paalsporen. Waarschijnlijk hebben de sporen slechts een geringe ouderdom.¹³

Het merendeel van de archeologische waarden rondom het terrein stamt uit de middeleeuwen en de nieuwe tijd. Op korte afstand van het onderzoeksgebied (CAI ID 2091) werd via cartografie de aanwezigheid van een site met walgracht vastgesteld. De site heet Ten Stene en stamt uit de late middeleeuwen. Daarnaast is hier ook een kapel uit de 18de eeuw gekend.¹⁴ Niet ver daarvandaan is ter hoogte van het Gasthuishof (CAI ID 2089) de locatie van een hoeve uit de late middeleeuwen overgeleverd.¹⁵

Bij CAI ID 6118 stond de Keirekensmolen. Deze is ook weergegeven op de Villaret- en de Ferrariskaart. De windmolen stamt uit de late middeleeuwen en was eigendom van de heer van Pamel. De molen wordt al in de 14de eeuw vermeld. Later wordt ze vervangen door een nieuwe, die de naam ‘van de Pauselijke Zoeaaf’ krijgt.¹⁶

Ten noordwesten van het onderzoeksgebied, aan de Denderoever rondom het nu verdwenen kasteel van de Heren van Pamel-Ledeberg, lag de oudste kern van Pamel. Hier in het centrum zijn ook enkele resten uit de middeleeuwen en de nieuwe tijd overgeleverd. Het gaat onder andere om het Hof te Zijpe (CAI ID 6119), een alleenstaande hoeve uit de 16de eeuw. Het was in gebruik als pachthof van de abdij van Ninove.¹⁷ Meer naar de Dender toe lag het Verdwenen Hof van Pamel (CAI ID 618). Deze hoeve uit de late middeleeuwen was eveneens afhankelijk van de abdij. Het was een van de oudste en belangrijkste landbouwbedrijven van Pamel. Het hof verdween reeds in de 16de eeuw.¹⁸

Hier vlakbij, centraal in de oude bewoningskern (CAI ID 6117 [bij CAI ID 618]), stond de kerk van Pamel. Deze werd voor het eerst vermeld in de 12de eeuw en werd afgebroken op het eind van de 19de eeuw.¹⁹ Ook het Hof de Kam is gekend. Dit was een brouwerij uit de late middeleeuwen (CAI ID 2702 [bij CAI ID 618]). Het behoorde toe aan het plaatselijke kasteel en was voorheen eigendom van de Merodes. De hoeve werd in de 18de en 19de eeuw verbouwd tot een semi-gesloten hoeve. Ter hoogte van deze locatie werd een bijna volledige kan in Raeren steengoed uit de 16de eeuw aangetroffen.²⁰ Ten slotte bevindt zich hier ook het verdwenen kasteel van Pamel (CAI ID 20053 [bij CAI ID 618]). Dit versterkte kasteel dateert eveneens uit de late middeleeuwen.²¹

¹² Centrale Archeologische Inventaris, CAI ID 219455, Brusselstraat 27 (geraadpleegd op 21 april 2020); Pype/Coenaerts 2017

¹³ Centrale Archeologische Inventaris, CAI ID 224279, Brusselstraat (geraadpleegd op 21 april 2020); Claesen et al. 2018a; Claesen et al. 2019

¹⁴ Centrale Archeologische Inventaris, CAI ID 2091, Ten Stene (geraadpleegd op 21 april 2020)

¹⁵ Centrale Archeologische Inventaris, CAI ID 2089, Gasthuishof (geraadpleegd op 21 april 2020)

¹⁶ Agentschap Onroerend Erfgoed 2020: Windmolen de Pauselijke Zoeaaf, [online], <https://id.erfgoed.net/erfgoedobjecten/40551> (geraadpleegd op 21 april 2020); Centrale Archeologische Inventaris, CAI ID 6118, Keirekensmolen (geraadpleegd op 21 april 2020)

¹⁷ Agentschap Onroerend Erfgoed 2020: Hof te Zijpe, [online], <https://id.erfgoed.net/erfgoedobjecten/40549> (geraadpleegd op 21 april 2020); Centrale Archeologische Inventaris, CAI ID 6119, Hof te Zijpe (geraadpleegd op 21 april 2020)

¹⁸ Centrale Archeologische Inventaris, CAI ID 618, Verdwenen Hof van Pamel (geraadpleegd op 21 april 2020)

¹⁹ Centrale Archeologische Inventaris, CAI ID 6117, Verdwenen kerk van Pamel (geraadpleegd op 21 april 2020)

²⁰ Centrale Archeologische Inventaris, CAI ID 2702, Hof de Kam (geraadpleegd op 21 april 2020); Agentschap Onroerend Erfgoed 2020: Brouwerij Hof de Kam, [online], <https://id.erfgoed.net/erfgoedobjecten/40555> (geraadpleegd op 21 april 2020)

²¹ Centrale Archeologische Inventaris, CAI ID 20053, Verdwenen Kasteel (geraadpleegd op 21 april 2020)

Nog uit deze periode is ten westen van het onderzoeksgebied het Hof ten Brugsken (CAI ID 6115) bekend via cartografie. Dit hof was eerder een motte met opper- en neerhofstructuur en behoorde tot het kasteel van Strijtem.²² Dit kasteel (CAI ID 6116) stond op enige afstand ten noordoosten. Het was een versterkte waterburcht, overgeleverd uit de late middeleeuwen. In de 17de eeuw wordt het omschreven als een kasteel met vijver, aanhorigheden en een neerhof. Later, in de nieuwe tijd, werd het verbouwd naar de huidige toestand. Bij een proefsleuvenonderzoek werden nog muurresten van het koetshuis en enkele paalkuilen aangetroffen.²³

Iets ten noorden van het kasteel is een site met walgracht uit de nieuwe tijd gekend (CAI ID 219397 [bij CAI ID 6116]).²⁴ Nog vlakbij is de parochiekerk Sint-Martinus van Strijtem met kerkhof (CAI ID 219396 [bij CAI ID 6116]) bewaard. De oorspronkelijke kerk gaat mogelijk terug tot de Karolingische periode (9de tot 11de eeuw). Het kerkgebouw heeft nadien verschillende ingrijpende verbouwingen gekend. Uit de Karolingische periode zijn hier verschillende vlakgraven overgeleverd. Ook uit latere periodes kunnen mogelijk nog funeraire resten rondom en in de kerk bewaard gebleven zijn.²⁵ In het plafond van de pastorie van Strijtem werden vondsten uit de nieuwe tijd gevonden (CAI ID 162545). Er was een muntschat met 93 zilvermunten in een metalen doos in het plafond verstopt. De sluitmunt dateert uit 1795.²⁶ Nog iets noordelijker werd tijdens metaaldetectie aan de Voetbeek (CAI ID 211929) een losse vondst gedaan. Het betreft een bronzen munt van Filips II.²⁷

Ook ten zuidoosten van het terrein werden twee gebouwen uit de late middeleeuwen aangetroffen. Het gaat in de eerste plaats om Kasteel Rokkenborg (CAI ID 617), een motte van middeleeuwse oorsprong. Na een verwoesting in de 17de eeuw werd het gebouw opnieuw herbouwd en verloor het zijn oorspronkelijk karakter. De overblijfselen van een slotvijver zijn vandaag nog zichtbaar.²⁸ Iets ten oosten daarvan staat de Parochiekerk Onze-Lieve-Vrouw van Lombeek (CAI ID 6114 [bij CAI ID 617]).²⁹

Ten slotte werden bij onderzoek aan het recyclagepark aan de Opperheilbeekweg (CAI ID 224032 en nota ID 7663) net ten westen van het onderzoeksgebied enkele (perceels)greppels en kuilen uit de nieuwste tijd aangetroffen.³⁰

Andere gekende archeologische waarden in de omgeving van het onderzoeksgebied bevinden zich al op vrij grote afstand ten opzichte van het onderzoeksgebied of kennen een verschillende landschappelijke ligging. Ze zijn weinig relevant om het archeologisch potentieel van het terrein in te schatten. Daarom worden ze hier niet nader toegelicht. Bekrachtigde archeologienota's of nota's van

²² Centrale Archeologische Inventaris, CAI ID 6115, Hof ten Brugsken (geraadpleegd op 21 april 2020)

²³ Agentschap Onroerend Erfgoed 2020: Kasteeldomein van Strijtem, [online], <https://id.erfgoed.net/erfgoedobjecten/134769> (geraadpleegd op 21 april 2020); Agentschap Onroerend Erfgoed 2020: Kasteel van Strijtem en aanhorigheden, [online], <https://id.erfgoed.net/erfgoedobjecten/40563> (geraadpleegd op 21 april 2020); Centrale Archeologische Inventaris, CAI ID 6116, Kasteel van Strijtem (geraadpleegd op 21 april 2020)

²⁴ Centrale Archeologische Inventaris, CAI ID 219397, Site met walgracht (geraadpleegd op 21 april 2020)

²⁵ Agentschap Onroerend Erfgoed 2020: Parochiekerk Sint-Martinus met kerkhof, [online], <https://id.erfgoed.net/erfgoedobjecten/40561> (geraadpleegd op 21 april 2020); Centrale Archeologische Inventaris, CAI ID 219396, Parochiekerk Sint-Martinus met kerkhof (geraadpleegd op 21 april 2020)

²⁶ Centrale Archeologische Inventaris, CAI ID 162545, Pastorie van Strijtem (geraadpleegd op 21 april 2020)

²⁷ Centrale Archeologische Inventaris, CAI ID 211929, Voetbeek (geraadpleegd op 21 april 2020)

²⁸ Agentschap Onroerend Erfgoed 2020: Kasteel Rokkenborch, [online], <https://id.erfgoed.net/erfgoedobjecten/40532> (geraadpleegd op 21 april 2020); Centrale Archeologische Inventaris, CAI ID 617, Kasteel Rokkenborg (geraadpleegd op 21 april 2020)

²⁹ Centrale Archeologische Inventaris, CAI ID 6114, Parochiekerk O.L. Vrouw (geraadpleegd op 21 april 2020)

³⁰ Centrale Archeologische Inventaris, CAI ID 224032, Opperheilbeekweg - recyclagepark (geraadpleegd op 21 april 2020); Claesen et al. 2018b

terreinen in de omgeving die nog niet besproken werden, bieden geen relevante aanvulling op de CAI-locaties. Daarom lichten we ze hier niet afzonderlijk toe.

2.4.4 Interpretatie van het onderzochte gebied en synthese

Na uitvoering van het bureauonderzoek kunnen de onderzoeksvragen die vooropgesteld werden, beantwoord worden.

Welke aanwijzingen bevatten de bestaande bronnen over het archeologisch potentieel van het terrein? Wat is de landschapshistoriek en de gebruiksevolutie van het terrein?

Landschappelijk bevindt het onderzoeksgebied zich in een gradiëntzone, op de overgang van een beekdal naar een hoger gelegen heuvelflank. Verder karteert de bodemkaart een groot deel van het terrein als een droge leembodem met textuur B horizont (Aba1). In het westen van het terrein wordt een matig droge leembodem zonder profiel (Acp) verwacht. Het rapport van het grondonderzoek wijkt af van deze stelling. Bij dit onderzoek vermoedde men dat de toplaag (ca. 0,5 tot 1 m diep) mogelijk geroerd of aangevoerd is.

Historische kaarten en luchtfoto's geven aan dat het terrein sinds de 18de eeuw steeds in gebruik is geweest als gras- en akkerland. Op de Poppkaart (1842-1879) is de huidige Ninoofsesteenweg aangelegd en zien we bebouwing hierlangs, net ten zuiden van het onderzoeksgebied. Op een luchtfoto uit 1971 wordt bebouwing in het zuiden van het onderzoeksgebied gesitueerd. De twee woonhuizen werden in 2015-2016 afgebroken. Dit gebeurde waarschijnlijk in functie van de heraanleg en verbreding van de steenweg. Er kan verondersteld worden dat de realisatie en de afbraak van de gebouwen enige negatieve impact heeft gehad op het archeologisch bodemarchief. De precieze aard en de omvang van deze verstoring is echter niet gekend op dit moment. Voor het overige bestaat het onderzoeksgebied voornamelijk uit grasland en enkele kleine schuurtjes of tuinhuisen en kleine oppervlaktes verharding. Het gaat telkens om vrij kleine zones. Hier verwachten we daarom nog een goed bewaard bodemarchief.

De gekende archeologische waarden in de omgeving bieden ook een basis om het archeologisch potentieel van het terrein in te schatten. Er werden in de onmiddellijke omgeving van het onderzoeksgebied geen resten uit de steentijd, de metaaltijden of de Romeinse periode aangetroffen. Het merendeel van de overgeleverde restanten rondom het terrein stamt uit de middeleeuwen en de nieuwe tijd. Het gaat in de meeste gevallen om hoeves, kastelen, molens en kerken. Het is op basis van het kaartmateriaal onwaarschijnlijk dat dergelijke structuren zich binnen het onderzoeksgebied zouden bevinden. Na uitvoering van het bureauonderzoek kunnen we besluiten dat er voor het onderzoeksgebied vooral een archeologische verwachting is naar resten uit de middeleeuwen en de nieuwe tijd tot de 17de eeuw. De aanwezigheid van oudere relevante archeologische resten op het terrein is op dit moment echter nog niet uit te sluiten.

Wat is de impact van de geplande werken?

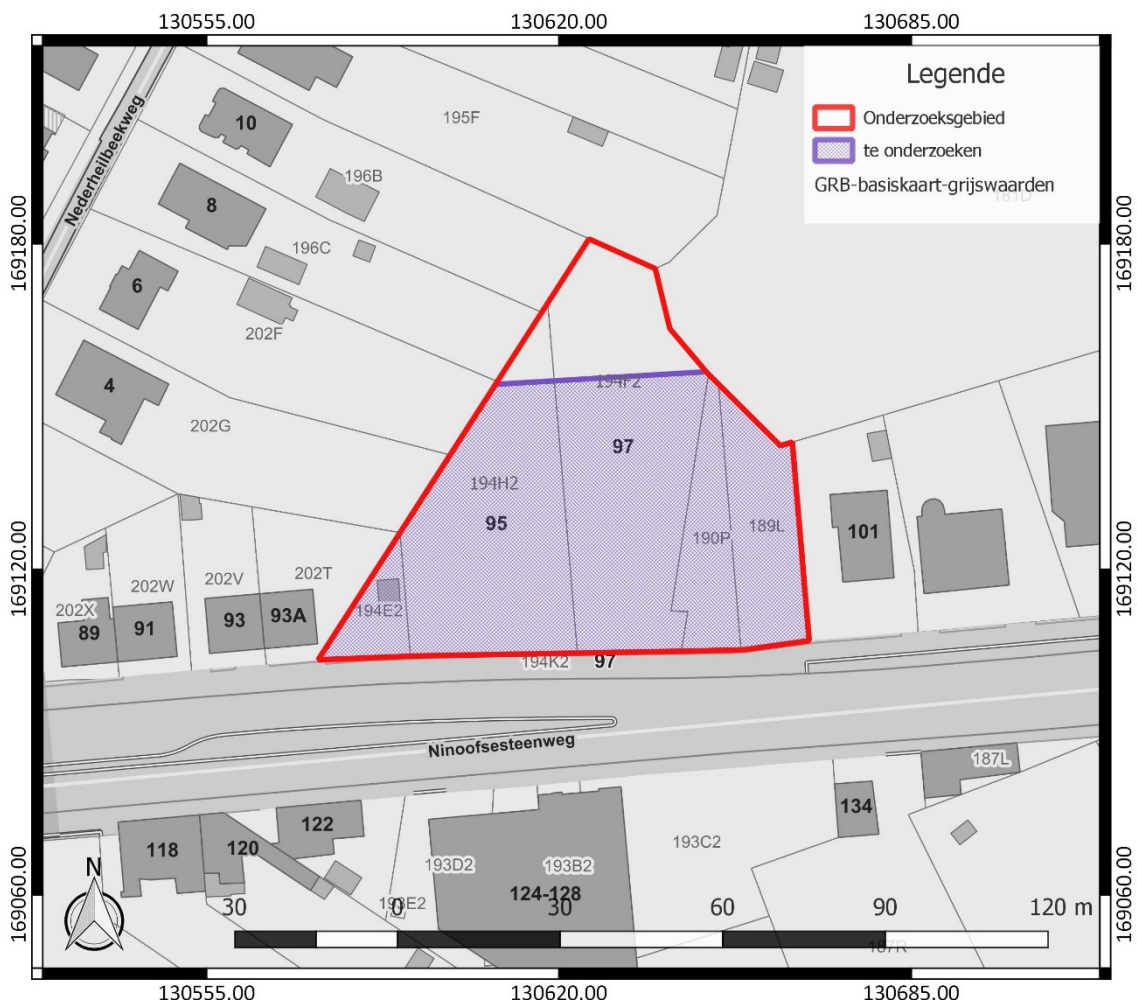
Binnen de zone die volgens het gewestplan ingekleurd is als woongebied met landelijk karakter (3521,5 m²) worden werken gepland. De aanwezige structuren en de verharding zullen bij aanvang van het project gesloopt worden. Ook de bomen zullen gerooid worden en de helling op het terrein zal aangepast worden door de teelaarde af te graven en het terrein aan te vullen. De aanvulling zal gemiddeld 1,20 m en maximaal 1,44 m bedragen.

Vervolgens zal een nieuwbouwproject gerealiseerd worden. De voornaamste werken omvatten de bouw van een winkel (ca. 1542 m²) centraal binnen het onderzoeksgebied. Deze zal op palen gefundeerd worden, waarop een vloerplaat rust. De nieuwbouw zal niet onderkelderd worden. In het noordoostelijke deel, nabij het gebouw worden de putten ingepland (septische put - 3000 liter en

regenwaterput - 10000 liter) en de installatie voor de infiltratie voor hemelwater (capaciteit - 50375 liter). Deze kratten worden op 1,98 m onder het referentieniveau geplaatst. Ook de leidingen voor de afvoer van vuil- en hemelwater worden langs deze kant van het gebouw afgevoerd naar de Ninoofsesteenweg. De andere leidingen voor nutsvoorzieningen komen op ca. 1 m onder het maaiveld.

Langs de noord-, de oost- en de zuidoostzijde van het gebouw zullen een aantal parkeerplekken aangelegd worden en de rest van het terrein (ca. 1395 m²) zal ingenomen worden door aanplantingen. Bodemingrepen ter hoogte van deze zone kennen vermoedelijk een maximale verstoringdiepte van ca. 50 cm.

De werken die een negatieve impact op het bodemarchief zullen hebben, zijn dus vooral het afgraven van de teelaarde, de paalfunderingen en de nutsvoorzieningen zoals infiltratiekratten, een septische put en een regenwaterput. De andere geplande werken op het terrein blijven beperkt tot de geplande ophoging. Naar aanleiding van het uitgevoerde bureauonderzoek kunnen we besluiten dat in een zone van 3521,5 m² het bodemarchief bedreigd is (Figuur 28).

Figuur 28: Aanduiding van de zone waar werken gepland zijn (paars) binnen het onderzoeksgebied (rood), weergegeven op het GRB (www.geopunt.be)

2.4.5 Afweging noodzaak verder vooronderzoek

Uit het bureauonderzoek blijkt dat er voor het onderzoeksgebied een archeologische verwachting is. Deze inschatting is enerzijds gebaseerd op de gunstige landschappelijke ligging van het terrein in een gradiëntzone. Verder karteert de bodemkaart een groot deel van het terrein als een droge leembodem met textuur B horizont (Aba1). In het westen van het terrein wordt een matig droge leembodem zonder profiel (Acp verwacht). Het verslag van het grondonderzoek laat wel uitschijnen dat de toplaag mogelijk geroerd of aangevoerd is. Historische kaarten en luchtfoto's geven aan dat het terrein sinds de 18de eeuw steeds in gebruik is geweest als gras- en akkerland. De bebouwing in het zuiden van het onderzoeksgebied verschijnt pas in de 20ste eeuw. De woonhuizen werden in 2015-2016 afgebroken. Er kan verondersteld worden dat de realisatie en afbraak van de gebouwen enige negatieve impact heeft gehad op het archeologisch bodemarchief. Op de rest van het terrein verwachten we een goed bewaard bodemarchief.

Op basis van de gekende archeologische waarden in de omgeving wordt voornamelijk rekening gehouden met het voorkomen van relevante archeologische resten uit de middeleeuwen tot de nieuwe tijd, maar ook relevante archeologische resten uit andere periodes zijn momenteel niet uit te sluiten. Voor de periode vanaf de 18de eeuw zijn er geen concrete aanwijzingen voor relevante archeologische waarden op het terrein. Dit is gebaseerd op historische kaarten en luchtfoto's die we konden raadplegen. Binnen het onderzoeksgebied worden bodemingrepen gepland die een bedreiging vormen voor het aanwezige bodemarchief. Gezien het archeologisch potentieel van het terrein en gezien de negatieve impact van de geplande werken op het bodemarchief, is bijkomend archeologisch vooronderzoek binnen een zone van 3521,5 m² nodig.

Voor het verdere vooronderzoek wegen we verschillende onderzoeksmethodes af. Geofysisch onderzoek is niet aangewezen omdat dit geen gegevens over de chronologie van de eventueel gedetecteerde fenomenen kan opleveren. Het potentieel op kennisvermeerdering is voor deze onderzoekstechniek te beperkt. Veldkartering is niet mogelijk binnen het onderzoeksgebied, omdat het volledige terrein in gebruik is als grasland.

Landschappelijk bodemonderzoek is wel relevant om de bewaringstoestand van de bodem en het potentieel op goed bewaarde steentijd artefactensites beter in te kunnen schatten. Afhankelijk van de bewaringstoestand van de bodem en het potentieel op goed bewaarde steentijd artefactensites is mogelijk bijkomend onderzoek naar steentijd artefactensites nodig. Tot slot dient ook een proefsleuvenonderzoek uitgevoerd te worden om na te gaan of binnen het onderzoeksgebied relevante archeologische sporen aanwezig zijn. Deze onderzoekstechniek biedt daarvoor voldoende ruimtelijk inzicht en is geschikt omdat een site zonder complexe verticale stratigrafie verwacht wordt.

3 Samenvatting

Het onderzoeksgebied ligt in een gradiëntzone, op de overgang van een beekdal naar een hoger gelegen heuvelflank. Aan de hand van de gebruiksevolutie van het terrein wordt voor het noordelijk deel een goede bewaring van het bodemarchief verwacht. In het zuiden heeft bebouwing gestaan. Er kan verondersteld worden dat de realisatie en afbraak van de gebouwen enige negatieve impact heeft gehad op het archeologisch bodemarchief. De precieze omvang daarvan is echter niet gekend.

In de ruime omgeving werden voornamelijk archeologische waarden uit de middeleeuwen en de nieuwe tijd aangetroffen. Gelijkaardige resten kunnen ook aanwezig zijn binnen het onderzoeksgebied. Daarnaast is het momenteel niet uit te sluiten dat er ook oudere relevante archeologische waarden uit andere periodes aanwezig zijn. Wel geven historische kaarten en luchtfoto's aan dat de aanwezigheid van relevante archeologische resten vanaf de 18de eeuw tot heden onwaarschijnlijk is. Een evaluatie van de geplande bodemingrepen geeft aan dat het volledige bodemarchief in een zone van 3521,5 m² binnen het onderzoeksgebied bedreigd is. Gezien het archeologische potentieel van het terrein is daarom verder archeologisch vooronderzoek aangewezen.

4 Bibliografie

4.1 Publicaties

Bogemans, F./M. Van Molle, 2005: *Toelichting bij de Quartairgeologische kaart. Kaartblad 30/38 Geraardsbergen en Ath*, Brussel.

Claesen, J./B. Van Genechten/E. Audenaert/A. Doucet/K. Bouckaert, 2019: *Nota met ingreep in de bodem. Roosdaal – Brusselstraat (Fase II)*, Kortenaken (ARCHEBO rapport 2019B246).

Claesen, J./B. Van Genechten/G. Verbeelen/E. Dirix/A. Sys/E. Audenaert/E. Keersmaekers/K. Bouckaert, 2018a: *Nota met ingreep in de bodem. Roosdaal – Brusselstraat (Fase I)*, Kortenaken (ARCHEBO rapport 2018D273).

Claesen, J./B. Van Genechten/G. Verbeelen/E. Dirix/A. Sys/E. Audenaert/E. Keersmaekers/K. Bouckaert, 2018b: *Nota met ingreep in de bodem. Roosdaal – Recyclagepark*, Kortenaken (ARCHEBO rapport 2018D274).

Pype, P./J. Coenaerts, 2017: *Archeologisch vooronderzoek langs de Brusselstraat 27 te Roosdaal (Vlaams-Brabant)*, Aartselaar (ABO Archeologische rapporten 206).

Rapport Grondonderzoek door Vanderkeulen (Rapport 18530)

Schroyen, K., 2003: *Toelichting bij de Quartairgeologische kaart. Kaartblad 31/39 Brussel-Nijvel*, Brussel.

4.2 Websites

Cartesius (2020)
<https://www.cartesius.be>

Centrale Archeologische Inventaris (2020)
<https://cai.onroenderfgoed.be>

Databank ondergrond Vlaanderen (2020)
<http://dov.vlaanderen.be>

Geoportaal Onroerend Erfgoed (2020)
<https://geo.onroenderfgoed.be/>

Geopunt Vlaanderen (2020)
<http://www.geopunt.be/>

Inventaris Onroerend Erfgoed (2020)
<https://inventaris.onroenderfgoed.be>

Onderzoeksbalans Onroerend Erfgoed Vlaanderen (2020)
<https://www.onderzoeksbalans.be>

5 Bijlagen

5.1 Archeologische periodes

